Rok XXVII. Nr. 3.

# DZIENNIK URZĘDOWY

## DLA OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

WYDAWANY PRZEZ KURATORJUM O. S. L. WE LWOWIE.

Lwów, dnia 3 kwietnia 1923.

### TREŚĆ

Okólnik Kuratorjum w sprawie odroczenia służby wojskowej uczniom str. 105. — Rozporządzenie Minist. W. R. i O. P. w sprawie wyjaśnień o podwyższeniu opłat szkolnych str. 106.— Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. do ustawy dotyczącej kwalifikacyj do nauczania w szkołach średnich i seminarjach naucz. str. 107. — Rozporządzenie Minist. Robót Publ. w przedmiocie sadzenia drzew przy drogach publicznych str. 115. — Wiadomości osobiste str. 119. — Konkursy str. 119. — Wyjaśnienia do ustawy emerytalnej str. 123. — Komisarze Ordynarjatu do nadzorowania nauki religji ob. łać. str. 123. — Zapomogi na opłaty szkolne za młodzież uczęszczającą do szkół muzycznych str. 124. — Konkurs na stypendja dla nauczycieli dzieci anormalnych str. 125. — Poradnia naukowa str. 125. — Dodatek rodzinny dla żony nauczyciela-posła str. 126. — Podwyższenie djet i kosztów podróży str. 126. — Honorowanie orzeczeń lekarza Domu Zdrowia w Zakopanem str. 127. — Zastępstwo w sprawach emerytalnych przed Najwyż. Trybunałem administr. str 127. — Odezwa w sprawie uczczenia 150-letniej rocznicy zgonu ks. Stan. Konarskiego i powstania Komisji Edukacyjnej str. 128.— Seminarja nauczycielskie (ciąg dalszy) str. 131.

L. 767/pr.

## Okólnik

**Kuratorjum O. S. L. do wszystkich Dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących męskich, seminarjów nauczycielskich męskich i szkół zawodowych w sprawie odroczenia służby wojskowej uczniom.**

Ministerstwo W. R. i O. P. reskryptem z dnia 28 lutego 1923 l. 1582/II poleciło Dyrekcjom ogłosić uczniom, korzystającym w roku szkolnym 1922/23 z prawa odroczenia służby wojskowej, co następuje:

Osoby wymienione w art. 64 p. 1—3 Tymczas. ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, którym przysługuje odroczenie służby wojskowej z przyczyn zawodowych, winny w myśl art. 60 tejże ustawy wnosić do Powiatowej Komendy Uzupełnień umotywowane podania o ponowne odroczenie, najpóźniej na 14 dni przed przeglądem dorocznym, który jest ustanowiony na czas od dnia 15 października do dnia 15 grudnia (patrz art. 48 T. U.)

O ile osoby te do przepisu ustawą przewidzianego nie stosują się należy ich uważać za uchylających się od stawiennictwa do przeglądu, wdrożyć poszukiwania w myśl Tymczasowej Instrukcji dla Władz Poborowych rozdział 3 punkt 4, oraz pociągnąć do odpowiedzialności w drodze administracyjnej zgodnie z ustalonemi przepisami.

Postępowanie takie jest tembardziej uzasadnione, że wspomniana kategorja osób korzystała z odroczeń służby wojskowej od dnia 20 października 1922 i wobec niezastosowania się do przepisów ustawą przewidzianych w chwili obecnej pozostaje bez prawidłowego stosunku do służby wojskowej.

Nadmieniam jednak, że obecnie zgłaszającym się o ponowne odroczenie z art. 64 T. U. osobom należy odroczeń tych udzielać o ile posiadają ku temu wymagane i potrzebne dokumenty, niezależnie od wniosku o pociągnięcie ich do odpowiedzialności za niestawiennictwo we właściwym terminie.

Powyżej określone postępowanie P. K. U. w stosunku do wyżej wspomnianych osób, winno być sprężyste i energiczne, by zapobiec na przyszłość lekceważeniu i nieposzanowaniu prawa, przez kształcącą się młodzież.

Równocześnie Dyrekcje zwrócą uwagę uczniom na następstwa nieścisłego przez nich terminu do wnoszenia podań o odroczenie służby wojskowej.

We Lwowie dnia 10 marca 1923.

Kurator:
w z. *Gayczak.*

---

# Rozporządzenie

**Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 lutego 1923 l. 1003/D II/23 w sprawie wyjaśnień do rozporządzenia o podwyższeniu opłat szkolnych.**

W uzupełnieniu rozporządzenia tutejszego z dnia 14 stycznia 1923 l. 15249/D/II (Dziennik Urzędowy Kuratorjum Nr. 2 z 1923 r.), Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

1. taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej została zniesioną zupełnie, a zatem egzamin wstępny do tej klasy jest bezpłatny;

2. fundusz, uzyskany z taks na gry ruchowe semestralnie 1000 Mk (patrz punkt 10 wymienionego rozporządzenia), pozostaje do dyspozycji szkoły, która nim samodzielnie zawiaduje i o sposobie jego zużytkowania zawiadamia z końcem roku szkolnego Kuratorjum;

3. taksa na fundusz doraźnych pomocy naukowych została zniesiona;

4. za świadectwa i zaświadczenia wszelkiego rodzaju (n. p. za świadczenie dla celów wojskowych, dla uzyskania ulg taryfowych na kolejach i t. p.) winni uczniowie (ce) składać dyrekcji szkoły opłatę, odpowiadającą w całości kosztom nabycia i sporządzenia odnośnych świadectw i zaświadczeń;

5. wszystkie taksy raz wpłacone nie podlegają zwrotowi.

Za Kierownika Ministerswa:
w z. *Dr. Z. Zagórowski*

L. 1900/II Ogłaszając powyższe rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P Kuratorjum O. S. L dodaje, co następuje:

Odnośnie do § 7 rozporządzenia tutejszego z dnia 7 lutego 1923 l. 333/pr. oznajmia się, że do uiszczenia taksy (11) za użycie materjałów są obowiązani uczniowie (ce) publiczni i prywatni.

Co się zaś tyczy uwalniania od tej taksy, to nikt obecnie bez prośby o to ani w całości ani w połowie uwolniony od niej być nie może, mogą tylko dotychczasowe uwolnienia od czesnego zachować moc w odniesieniu do tej taksy (naturalnie mutatis mutandis t. zn. synowie inwalidów Wojsk Polskich w całości, inni tylko w połowie).

We Lwowie dnia 23 lutego 1923.

Kurator:
*Sobiński*

---

# Rozporządzenie

**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państw. i prywatn. (Dz. U. Rzp. P. Nr. 90, poz. 828).**

(Ogłoszone w Dz. U. Ministerstwa z 1 lutego 1923 Nr 2 poz. 10)

Do art. 1 i 2.

§ 1. W sprawie ustanowienia egzaminów państwowych, przewidzianych temi artykułami, wydane zostaną osobne rozporządzenia.

Do art. 3.

§ 2. Osoba, nie posiadająca kwalifikacyj, określonych ustawą i wydanemi na jej podstawie rozporządzeniami Ministra W. R. i O. P., o ile przed 25 października 1922 r. nie była czynna jako nauczyciel w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich, a chce spełniać funkcje nauczycielskie w państwowych lub prywatnych szkołach wyżej wymienionych kategoryj, podlega następującym przepisom:

a) jeśli rozpoczęła lub rozpocznie pracę nauczycielską w państwowych lub prywatnych szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich w czasie od 25 października 1922 do 30 czerwca 1923 włącznie, winna wnieść bezzwłocznie za pośrednictwem dyrekcji szkoły podanie do właściwego Kuratora Okr. Szk. o dopuszczenie jej do nauczania w myśl art. 3 ustawy;

b) jeśli ma rozpocząć po 30 czerwca 1923 r. pracę nauczycielską w wymienionych pod a) szkołach, winna wnieść takież podanie, przed poczynieniem starań o mianowanie jej w szkołach państwowych, względnie przed zawarciem umowy ze szkołą prywatną — wprost do Kuratorjum Okręgu Szkolnego, w którym chce pracować.

Do podania, w którem należy wymienić przedmioty nauki, jakich zamierza udzielać, dołączyć ma życiorys, metrykę urodzenia oraz dowody studjów i ewentualnie praktyki nauczycielskiej.

Kurator przesyła podanie wraz ze swym wnioskiem do Ministerstwa W. R. i O. P. Wniosek winien wymieniać imię i nazwisko kandydata, miejsce i datę jego urodzenia, przedmioty i język wykładowy, w którym może nauczać, oraz terytorjum, względnie szkołę i okres czasu (datę początkową i końcową), na które pozwolenie ma być ważne. Wniosek powyższy przedstawia Kurator osobnem pismem w dwóch egzemplarzach. O decyzji Ministra Kurator zawiadamia interesowanego na piśmie według zamieszczonego poniżej wzoru (Wzór A).

Podania o zezwolenie na nauczanie, wnioski Kuratora O. S., oraz to zezwolenie, winny być odrębne od ewentualnych podań o posady w szkołach państwowych, wniosków Kuratora w tej sprawie, oraz dekretów nominacyjnych.

Jeśli osoba, która otrzymała pozwolenie na nauczanie w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich na pewien okres czasu, pozwolenia tego nie wyzyskała zupełnie lub częściowo, może wnieść podanie o odpowiednie przedłużenie powyższego okresu. Przy wnoszeniu i załatwianiu tych podań obowiązują powyżej podane przepisy.

§ 3. Dyrekcja prywatnej szkoły średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiego nie ma prawa zatrudniać nauczyciela, nieposiadającego kwalifikacyj, określonych ustawą i wydanemi na jej podstawie rozporządzeniami, który nie był czynny w szkole średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiem przed 25 października 1922 r., o ile nie uzyskał zezwolenia Ministra W. R. i O. P. Takiej osobie może dyrekcja szkoły po-

wierzyć tymczasowe nauczanie tylko w szczególnie wyjątkowych wypadkach uzasadnionych koniecznościami szkolnemi i niemożnością wcześniejszego wystąpienia o pozwolenie na nauczanie, i to tylko wówczas, jeśli osoba ta podanie o pozwolenie już wniosła; o takiem prowizorycznem zatrudnieniu winna Dyrekcja szkoły bezzwłocznie zawiadomić Kuratorjum. Dyrekcje szkół są odpowiedzialne za ścisłe przestrzeganie powyższego przepisu.

Do art. 5 b.

§ 4. Osoba, która przed 25. X. 1922 uzyskała pełny dyplom z ukończenia Konserwatorjum muzycznego warszawskiego lub lwowskiego, albo wyższej szkoły muzycznej im. Fr. Chopina przy Tow. Muz. w Warszawie lub nakoniec dyplom ukończenia jednego z Konserwatorjów względnie innych równoważnych muzycznych uczelni zagranicznych, oraz odbyła przed powyższym terminem przynajmniej dwuletnią praktykę szkolną, winna wnieść przed 25 października 1923 r. do Ministerstwa W. R. i O. P. podanie o uznanie jej za posiadającą kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

Podanie winno być wniesione i udokumentowane w sposób określony § 10 niniejszego rozporządzenia.

Do art. 5 lit. b, j, art. 6, art. 7 i art. 10.

§ 5. Dowody praktyki szkolnej stanowią zaświadczenia dyrekcyj szkół, w których pracował ubiegający się o uznanie kwalifikacyj. Zaświadczenia winny podawać dokładnie okresy pracy nauczycielskiej w danych szkołach, wymiar godzin tygodniowych w każdym okresie, oraz ocenę wartości tej pracy.

Do art. 5 i.

§ 6. Jako osoby, posiadające świadectwa upoważniające do nauczania slöjdu w seminarjach, szkołach średnich i powszechnych, wydane przed 25. X. 1922 r. na podstawie okólnika Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 marca 1920 r., w rozumieniu art. 5 punktu i) ustawy uważa się również osoby, posiadające świadectwa z ukończenia Państwowych Kursów Slöjdu w Krakowie, zorganizowanych w myśl wymienionego powyżej okólnika.

Do art. 6.

§ 7. Jako nauczycieli czynnych w rozumieniu art. 6 ustawy uważa się nauczycieli, pełniących obowiązki nauczycielskie w czasie od 25. X. 1922 do 25. X. 1923 r. Przerwa w pełnieniu tych obowiązków wynikła z powodu choroby, innej ważnej przeszkody, lub powołania do pełnienia czynności przy państwowych władzach szkolnych, nie odbiera nauczycielowi charakteru nauczyciela czynnego w powyższem znaczeniu.

Do art. 7 i art. 9.

§ 8. Sprawy uproszczonych egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich zostaną unormowane osobnem rozporządzeniem.

Do art. 10.

§ 9. Wymienione w art. 10 ustawy podania do Ministerstwa W. R. i O. P. o przyznanie kwalifikacyj zawodowych i dyplomu na nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, należy wnosić drogą służbową przez dyrekcje szkół do właściwych Kuratorjów Okręgów Szkolnych. Osoba, nie należąca chwilowo do żadnej szkoły, wnosi podanie wprost do Kuratorjum O. S., na terenie którego pracuje lub ostatnio pracowała, względnie wprost do Ministerstwa W. R. i O. P., jeśli jest jego bezpośrednim funkcjonarjuszem. W podaniu należy wymienić, na podstawie jakiego artykułu (i punktu) ustawy oraz w zakresie jakich przedmiotów i języka wykładowego nauczyciel pragnie uzyskać uznanie kwalifikacyj, względnie dyplom, a nadto należy dołączyć do niego tabelę osobową, zestawioną według podanego poniżej wzoru (Wzór B), oraz wszelkie dokumenty, dyplomy, świadectwa i poświadczenia, potrzebne do stwierdzenia faktów, stanowiących — według odpowiedniego artykułu i ustępu ustawy — podstawę do uznania kwalifikacyj, względnie wydania dyplomu. Dokumenty winny być dołączone w oryginałach lub przepisowo zalegalizowanych kopjach; w wyjątkowych wypadkach, np. zaginięcia lub zniszczenia aktu i niemożności uzyskania urzędowego duplikatu, zastąpić go wolno poświadczeniami conajmniej dwóch wiarygodnych świadków, stwierdzającemi wszystkie potrzebne dane; przyjęcie takich poświadczeń za wystarczające zależeć będzie od uznania Ministerstwa W. R. i O. P. Termin wnoszenia podań upływa z dniem 25 października 1923 r.; po dniu tym dyrekcje szkół oraz Kuratorja O. S. mogą przyjmować podania tylko od osób, które powróciły do Polski po 25 października 1922 — i to nie później, niż w rok po ich powrocie; po 25 października 1925 i od repatrjantów podania przyjmowane być nie mogą.

§ 10. Dyrekcja szkoły, otrzymując podanie, obowiązana jest sprawdzić, czy podanie napisane jest w formie powyżej wskazanej, czy zawiera wszystkie załączniki wymagane ustawą i niniejszem rozporządzeniem i czy dane tabeli osobowej są zgodne z dokumentami; w razie przeciwnym winna podanie podającemu zwrócić. Ten sam obowiązek ciąży na Kuratorjum Okr. Szk. zarówno w odniesieniu do podań składanych bezpośrednio, jak za pośrednictwem dyrekcyj szkół.

Dyrekcja szkoły, przesyłając podanie Kuratorowi O. S., wyraża opinję o wartości pracy nauczyciela we wszystkich tych wypadkach, w których odpowiedni artykuł i punkt ustawy przyznanie kwalifikacji względnie dyplomu (art. 5 lit. b, j, art. 6) uzależnia od oceny praktyki (pracy) nauczyciela.

Kuratorjum po gruntownem zbadaniu i przyjęciu podania oraz po stwierdzeniu podpisem odpowiedzialnego urzędnika zgodności wszystkich danych, zawartych w tabeli osobowej, z dołączonemi dokumentami, przesyła je Ministerstwu W. R. i O. P. wraz ze wszystkiemi załącznikami i swoim wnioskiem. Wniosek winien być uzasadniony następującemi motywami:

a) opinją Kuratora o autentyczności i wiarogodności dokumentów, dołączonych do podania;

b) opinją Kuratora o zgodności warunków, posiadanych (udowodnionych) przez kandydata, z wymaganiami ustawy;

c) opinją Kuratora o wartości pracy nauczycielskiej kandydata w ostatniem trzechleciu w wypadkach, w których odpowiedni artykuł i punkt ustawy przyznanie kwalifikacyj względnie dyplomu (art. 5 lit. b, j, art. 6) uzależnia od oceny praktyki (pracy) nauczyciela; opinja ta winna być wyrażona terminem wskazanym w ustawie (praca zadowalająca, owocna, wybitna) oraz uzasadniona wskazaniem danych, na których się opinja opiera (opinje dyrekcyj szkół, własne spostrzeżenia kuratorjum, opinje kuratorjów innych Okręgów Szkolnych).

Wniosek winien być podpisany przez samego Kuratora O. S., a tylko w razie jego dłuższej nieobecności lub choroby przez zastępującego go urzędnika.

§ 11. W celu zasięgnięcia opinji w wątpliwych sprawach, dotyczących przyznawania kwalifikacji względnie dyplomu, Kurator O. S. powołuje do życia Komisję kwalifikacyjną, złożoną z przedstawicieli nauczycielstwa. Przedstawicieli tych powołuje w połowie bezpośrednio Kurator, w połowie wyznaczają ich zaproszone do tego przez Kuratora organizacje nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, czynne na terenie Okręgu Szkolnego. Szczegółowo określa skład komisji Kurator O. S. Regulamin czynności ustanawia Kurator O. S. po wysłuchaniu opinji Komisji. W razie niezgodności poglądów w sprawie regulaminu rozstrzyga Minister W. R. i O. P.

Komisji przewodniczy Kurator lub wyznaczony przez niego urzędnik Kuratorjum, a biorą w jej obradach udział także powołani przez Kuratora urzędnicy Kuratorjum, ale tylko z głosem doradczym. Z obrad Komisji spisuje się protokoły, podające nazwiska osób, biorących udział w obradach, oraz dokładne brzmienie uchwał.

Komisji kwalifikacyjnej przedstawia Kurator do zaopinjowania podania nauczycieli w tych wypadkach, w których przyznanie kwalifikacji względnie dyplomu zależy w myśl ustawy (art. 5 lit. b. j. art. 6) od oceny wartości pracy nauczycielskiej.

Uchwały Komisji mają tylko znaczenie opinjodawcze. Kurator przedstawiając Ministerstwu swój własny sąd o pracy nauczyciela, albo zaznacza zgodność jego z opinją Komisji, albo podaje jej odmienną (ewentualnie umotywowaną) opinję.

Kurator może przedstawiać do opinji Komisji także inne wątpliwe kwestje, związane z przyznaniem kwalifikacyj, jak stwierdzenie ilościowej wystarczalności praktyki szkolnej (liczba lat pracy, ilość tygodniowych godzin), autentyczność przedłożonych dokumentów, wiarogodność zaświadczeń i t. p. W tym wypadku Kurator przedstawia również Ministerstwu W. R. i O. P. obok własnej opinji — opinię Komisji. Wypadków, których rozstrzy-

gnięcie nie nasuwa Kuratorowi na podstawie ustawy żadnych wątpliwości Kurator nie przedstawia Komisji.

Do art. 11.

§ 12. Kurator O. S., przesyłając Ministerstwu W. R. i O. P. podanie nauczyciela, może w miarę uznania postawić umotywowany wniosek o ograniczenie przyznawanych kwalifikacyj zawodowych do prawa nauczania w klasach niższych szkół średnich ogólnokształcących.

Do art. 12.

§ 13. Wspomniany w tym artykule art. 3 nie odnosi się również — jak wynika z brzmienia art. 5 — do osób, które, jakkolwiek nie były czynne w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich przed wejściem w życie ustawy, przed tym terminem jednak uzyskały kwalifikacje określone jednym z punktów art. 5 — o ile w artykule tym nie wymagana jest wyraźnie praktyka szkolna (punkty b, j).

Przewidziana w artykule 12 utrata prawa nauczania wchodzi w życie z końcem roku szkolnego 1928/29.

Warszawa dnia 23 stycznia 1923.

Kierownik Ministerstwa W. R. i O. P.:
*J. Mikułowski-Pomorski.*

Załącznik. WZÓR A.

Do Pana . . . . . . . . . . .

w . . . . . . . . . .

Przychylając się do podania Pan . . . z dnia . . . . . . . . . . r. . . . . Pan Minister W. R. i O. P. na mocy art. 3 ustawy z dnia 26 września 1922, dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych, udzielił Pan . . reskryptem z dnia . . . . . . r. . . . Nr. . . na okres czasu od . . . . . do . . . . . . zezwolenia na nauczanie (wymienić przedmiot) w języku wykładowym . . . . . w. . , (wymienić albo nazwę pojedynczej szkoły, albo kategorji szkół — szkoły średnie ogólnokształcące, seminarja nauczycielskie, lub jedne i drugie) na obszarze*) (wymienić nazwę okręgu szkolnego lub jego części).

Kurator.

*) Wymienić obszar, jeśli pozwolenie nie odnosi się do jednej tylko szkoły.

WZÓR B. TABELA OSOBISTA.

| Nazwisko i imię | Miejscowość i data urodzenia Narodowość Wyznanie | Odbyte studja zdane egzaminy z wymienieniem załączonych do podania dowodów | Praktyka szkolna (dokładne oznaczenie każdej szkoły oraz okresów czasu pracy w niej, z podaniem ilości godzin tygodniowych, przypadających na każdy okres. Wymienienie załączonych dowodów) | Prace ogłoszone drukiem | Cel podania (przyznanie kwalifikacyj względnie dyplomu). Podstawa podania (artykuł i punkt ustawy) |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

Zgodność powyższych danych z dokumentami stwierdza:

(podpis) . . . . . .
(charakter służbowy) . . .
(data) . . . . . . . .

L. 552/pr. Ogłaszając powyższe rozporządzenie zarządzam celem wykonania go co następuje:

1. Dyrekcje państwowych gimnazjów, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych wezwą bezzwłocznie wszystkich nauczycieli zakładu (także i będących czasowo na urlopie), którzy posiadają świadectwa egzaminu nauczycielskiego wymienione w ustawie w art. 5 lit. a, c, d, by przedłożyli bezzwłocznie te świadectwa. Świadectwa wystawione w języku nie polskim, Dyrekcje prześlą wszystkie w jednem sprawozdaniu do Kuratorjum celem uzyskania na ich podstawie od Ministra W. R. i O. P. dyplomów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich. Gdyby świadectw takich (w języku niemieckim) nikt w gronie nie miał, Dyrekcje doniosą o tem Kuratorjum osobnem sprawozdaniem.

Tak samo winny postąpić Kierownictwa prywatnych gimnazjów, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych w odniesieniu do własnych nauczycieli, to znaczy nie będących na etacie państwowym. Nauczyciele szkół państwowych, pełniący za urlopem czynności nauczycielskie w szkołach prywatnych, mają w takim wypadku przesłać świarectwa Dyrekcji właściwej szkoły państwowej z powołaniem się na rozporządzenie niniejsze.

Nauczyciele szkół powszechnych posiadający takie świadectwa, mogą (nie muszą) przedłożyć je drogą służbową Ministerstwu W. R. i O. P. w celu uzyskania wymienionego wyżej dyplomu.

Świadectwa mają być przedkładane w oryginałach.

2. Dyrekcje państwowych gimnazjów, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych wezwą wszystkich nauczycieli zakładu (także i będących czasowo na urlopie), którzy odpowiadają warunkom z paragrafu 5 lit. k) ustawy, to znaczy mają przyznany dodatek za studja wyższe na mocy art. 15 ustawy z dnia 13 lipca 1920, by przedłożyli im bezzwłocznie oryginalne dekrety przyznania tego dodatku oraz dekrety mianowania ich nauczycielami rzeczywistymi (głównymi). Dekrety te Dyrekcje prześlą wszystkie Kuratorjum w jednem sprawozdaniu celem uzyskania na ich podstawie od Ministra W. R. i O. P. wymienionych wyżej dyplomów. W razie braku tej kategorji nauczycieli w zakładzie Dyrekcje doniosą o tem Kuratorjum osobnem sprawozdaniem.

Nauczyciele szkół państwowych uczący za urlopem w zakładach prywatnych winni postąpić w tym wypadku jak pod 1 ustęp drugi.

Nauczyciele szkół powszechnych, posiadający dekrety przyznania tego dodatku, mogą przedłożyć je w tym samym celu drogą służbową Ministerstwu W. R. i O. P.

3 Dyrekcje państwowych gimnazjów, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych podadzą do wiadomości wszystkich nauczycieli zakładu (także i będących czasowo na urlopie), którzy posiadają świadectwa lub dyplomy wymienione w ustawie w art. 5 lit. b, j, że mogą w terminie do dnia 25 października 1923 zwrócić się do Ministerstwa W. R. i O. P. z prośbą o wydanie im dyplomów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich.

Podania winny być sformułowane i zaopatrzone w załączniki jak najdokładniej wedle przepisu § 9 intymowanego niniejszem rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. Dyrekcje zaś postąpią z niemi w sposób przepisany w § 10 tegoż rozporządzenia. Każde podanie należy przedkładać Kuratorjum osobnem sprawozdaniem.

Tak samo postąpią Kierownictwa prywatnych gimnazjów, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych w odniesieniu do nauczycieli własnych. Nauczyciele szkół państwowych, uczący za urlopem w szkołach prywatnych, złożą te prośby do rąk Kierowników zakładów, ci zaś po zaopatrzeniu ich swoją opinją o wartości pracy nauczyciela, prześlą je Dyrekcji tego zakładu państwowego, do którego etatu petent należy. Dyrekcje dołączywszy do prośby opinję swoją prześlą je do Kuratorjum.

Nauczyciele szkół powszechnych prześlą takie prośby za pośrednictwem włady bezpośrednio przełożonej do Dyrekcji (Kierownictwa) tej szkoły średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiego, w której odbyli praktykę nauczycielską, uzasadniającą ich prośbę. Dyrekcja (Kierownictwo) danej szkoły zaopatrzywszy prośbę w opinję o wartości pracy nauczycielskiej petenta w czasie, gdy pracował w tej szkole, prześle ją z powołaniem się na niniejsze rozporządzenie do rąk właściwego Inspektora szkolnego powiatowego, który przedłoży ją Kuratorjum z własną opinją o wartości obecnej pracy nauczycielskiej petenta.

4. Wskazówki zawarte ad 3 zarządzenia niniejszego odnoszą się także do tych wszystkich nauczycieli, którzy w myśl postanowienia art. 6 lit. a b, c, ustawy zamierzają prosić Ministerstwo W. R. i O. P. o uznanie ich za posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

5. Dyrekcje państwowych gimnazjów i semin. nauczycielskich wezwą wszystkich nauczycieli zakładu (także będących czasowo na urlopie), którzy rozpoczęli lub rozpoczną faktycznie służbę nauczycielską w czasie od dnia 25 października 1922 do dnia 30 czerwca 1923, czy to jako nauczyciele etatowi, czy kontraktowi, a nie posiadają przepisanych kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, by bezzwłocznie wnieśli podanie do Ministerstwa W. R i O. P. o dopuszczenie ich do nauczania w szkołach średnich, względnie seminarjach nauczycielskich w myśl art. 3 ustawy. Podania sporządzone w sposób określony w § 2 intymowanego niniejszem rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. Dyrekcje prześlą każde w osobnem sprawozdaniu do Kuratorjum. Podania winny Dyrekcje zaopatrzyć zwięzłą opinją o petencie oraz uzasadnieniem konieczności zatrudnienia go w szkolnictwie średniem.

Tak samo postąpią Kierownictwa gimnazjów i seminarjów nauczycielskich prywatnych w odniesieniu do nauczycieli własnych.

6. We wszystkich wypadkach, w których prośby mają być zaopatrzone opinją Dyrekcji o wartości pracy nauczycielskiej petenta, opinja ta winna streszczać się w końcowem określeniu tej pracy w wyrazach wymaganych ustawą dla poszczególnych kategoryj petentów (zadowalająca, wybitna, owocna).

Do powyższego zarządzenia zastosują się jak najściślej Dyrekcje (Kierownictwa) wszelkich kategoryj szkół publicznych oraz Inspektorowie szkolni powiatowi.

Z Kuratorjum O. S. L.

We Lwowie dnia 20 marca 1923.

Kurator:
*Sobiński.*

---

# Rozporządzenie

**Ministra Robót Publicznych z dnia 30 grudnia 1922 r. w przedmiocie sadzenia i utrzymywania drzew przydrożnych na drogach publicznych.**

Ogłoszone w Dz. U. Rz. P. z dnia 27 stycznia 1923 Nr. 8, poz. 51.

Na zasadzie art. 18 ust. 6 ustawy z dnia 7 października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 656) zarządza się co następuje:

§ 1. Zarządy dróg publicznych zarówno państwowe jak samorządowe, zarządzające drogami publicznemi i obowiązane do obsadzenia dróg drzewami, winny ułożyć program szczegółowy stopniowego obsadzenia drzewami dróg, któremi zarządzają.

§ 2. Szczegółowe programy obsadzenia dróg winny wykazywać. 1) istniejący stan zadrzewienia dróg (ilość istniejących drzew i krzewów na każdym kilometrze, gatunek, wiek i stan); 2) projekt przeprowadzenia zadrzewienia wszystkich dróg, administrowanych przez dany zarząd drogowy ze wskazaniem okresu, w ciągu jakiego zadrzewienie ma być przeprowadzone, z podaniem gatunków drzew, zródeł, skąd mają być brane sadzonki i sposobu pokrycia kosztów i 3) projekt organizacji utrzymania posadzonych drzew.

§ 3. Programy obsadzenia dróg samorządowych ułożone przez samorządowe zarządy drogowe, winny być przedstawione w ciągu roku od wydania niniejszego rozporządzenia do zatwierdzenia właściwym władzom nadzorczym; władze nadzorcze po zatwierdzeniu programu zadrzewienia dróg winny dopilnować jego wykonania.

Programy obsadzenia dróg państwowych winny być zatwierdzone przez właściwe województwa (okręgowe dyrekcje robót publicznych), które również czuwać winny nad ich wykonaniem.

§ 4. Zarządy drogowe winny porozumiewać się z przełożonymi szkół w celu urządzenia w okresach sadzenia drzew uroczystości sadzenia drzew („świąt sadzenia drzew“). Takie porozumienie winno mieć miejsce tam, gdzie pociągnięcie szkół do udziału w obsadzeniu dróg drzewami jest możliwe ze względu na warunki miejscowe i pożądane ze względu na popularyzowanie akcji obsadzenia dróg.

§ 5. Samorządowe zarządy drogowe przedstawiają właściwym władzom nadzorczym, a państwowe zarządy drogowe województwom (okręgowe dyrekcje robót publicznych) roczne sprawozdanie, wykazujące ilość istniejących drzew przydrożnych, ilość usuniętych, ilość posadzonych, ilość zniszczonych, lub uszkodzonych przez szkodników w okresie sprawozdawczym.

§ 6. Obowiązek sadzenia i utrzymania drzew przydrożnych ciąży na zarządach drogowych z wyjątkiem tych wypadków, gdzie wzdłuż dróg gminnych nie został ustanowiony pas 75 cm. szerokości za rowem, wolny od uprawy w myśl art. 11 powołanej ustawy z dnia 7 października 1921 r.; w tym wypadku obsadzanie tych dróg za rowami, o ile zostanie ustalone programem właściwego zarządu drogowego, należy do obowiązku właścicieli gruntów przydrożnych, którzy winni stosować się do wskazówek zarządu drogowego.

§ 7. Zarządy drogowe mają prawo we własnym zakresie działania zarządzić usunięcie tylko pojedynczych drzew uschłych, uszkodzonych lub grożących bezpieczeństwu komunikacji drogowej.

Usuwanie całych grup (alei) drzew przydrożnych może nastąpić tylko za zezwoleniem Ministerstwa Robót Publicznych względem dróg państwo-

wych i wojewódzkich, związku samorządowego, a w braku jego, wojewody, względem dróg samorządowych.

§ 8 Koszty obsadzenia dróg pokrywać winny zarządy drogowe, obowiązane do budowy i utrzymania odnośnych kategoryj dróg z kredytów przewidzianych na ten cel w budżetach.

§ 9. Uszkodzenia drzew przydrożnych, umyślne lub z niedbalstwa, jak wyrywanie sadzonek, palików, obdzieranie kory, ścinanie i łamanie gałęzi, strącanie lub zrywanie owoców przez osoby nieupoważnione, karane będzie wedle przepisów rozdziału IV ustawy z dnia 7 października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 656) grzywną do 100.000 mk. lub aresztem do 2 miesięcy. Oprócz tego winni obowiązani będą wynagrodzić wyrządzoną szkodę właściwemu zarządowi drogowemu.

§ 10. W razie niewykonania przez zarządy drogowe, względnie przez właścicieli przydrożnych gruntów (§ 6) obowiązków wynikających z niniejszego rozporządzenia, województwa mają co do zarządów drogowych państwowych wdrożyć odpowiednie dochodzenia i pociągnąć winnych opieszałego traktowania sprawy do odpowiedzialności dyscyplinarnej, co zaś do zarządów drogowych samorządowych, na podstawie ust. 3 art. 18 powołanej ustawy z dnia 7 października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 656) wyższe instancje związków samorządowych, względnie województwa, mogą wdrożyć odpowiednie środki przymusowe przez wstawienie do budżetu odpowiednich sum na wykonanie niezbędnych robót, lub też zarządzić wykonanie tych robót na koszt opieszałego lub niedbałego zarządu drogowego.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Robót Publicznych:
*Łopuszański.*

LW. 4199/IV. Powołując się na ogłoszone w Monitorze Polskim z dnia 31/I b. r. Nr. 8/23 poz. 27. Przepisy, dotyczące obsadzania dróg drzewami, Tymczasowy Wydział Samorządowy uprasza Kuratorjum do wydania podległym władzom szkolnym polecenia, aby w szkołach powszechnych zarządziły wykłady o poszanowaniu drzew przy drogach publicznych oraz, aby urządziły w okresie sadzenia drzew na wiosnę względnie w jesieni, „święta sadzenia drzew“ na najbliższych od danej szkoły drogach, a to w porozumieniu z właściwym Wydziałem powiatowym, jako Związkiem samorządowym powołanym w myśl ustaw do administracji dróg samorządowych. — Wydziały powiatowe otrzymują równocześnie polecenie, aby dostarczyły sadzonek i ewentualnie instruktora. O ile wyjątkowo byłoby to dla Wydziału powiatowego niemożliwe raczy Kuratorjum wezwać podległe władze szkolne by ewentualnie z własnych szkółek dostarczyły sadzonek, względnie by za

pośrednictwem Kuratorjum zawiadomiły nas o niedostarczeniu przez Wydział powiatowy potrzebnej pomocy.

We Lwowie dnia 6 lutego 1923.

Tymczasowy Wydział samorządowy.

Przewodniczący:

*Kędzior.*

L. 5715/IL. Podając powyższe rozporządzenie Ministerstwa Robót Publicznych i pismo Tymczasowego Wydziału samorządowego do wiadomości Kuratorjum O. S. L. wyraża nadzieję, że tak Rady szkolne powiatowe jak i poszczególne grona nauczycielskie publicznych szkół powszechnych dołożą starań, by w myśl § 4 rozporządzenia tego Zarządom drogowym udzielić wydatnej i życzliwej pomocy do ułożenia programu obsadzenia dróg.

Rozporządzenie Ministerstwa doda zapewne bodźca do pracy nauczycielstwu szkół publicznych, za którego staraniem w ubiegłym roku posadzono drzewek owocowych 27611, drzewek dzikich 44712 i krzewów owocowych 5311 sztuk.

Jest to niezbity dowód jak bardzo ważną rolę odegrać może nauczycielstwo w akcji obsadzenia dróg.

Brak uszlachetnionych drzewek owocowych nie powinien zrażać do dalszej pracy, gdyż do tego celu narazie użyć można drzew dzikich miododajnych, które korzystnie wpłyną na podniesienie pszczelnictwa. Drzewek takich przy małych kosztach i niewielkich staraniach dostarczyć mogą nasze lasy. W przyszłości jednak gdzie pokaże się tego potrzeba drzewka dzikie zastąpić można drzewkami uszlachetnionemi.

Za sadzeniem drzewek jakie obecnie dostać można przemawia i ta okoliczność, że nim wyprodukuje się drzewka owocowe do obsadzenia dróg, ludność nasza przyzwyczai się do szanowania drzew przydrożnych.

Spodziewać się przeto można, że Rady szkolne powiatowe dołożą starań, by w pierwszym rzędzie zająć się zakładaniem szkółek owocowych w ogrodach szkolnych, na założenie których w niejednym wypadku Wydziały powiatowe, obszary dworskie i gminy rozumiejące własny interes, udzielą wydatnej pomocy.

Kuratorjum O. S. L. poczyniło starania, by do dyspozycji poszczególnych Rad szkolnych powiatowych zakłady sadownicze w Tarnowie, Zaleszczykach i Beńkowej Wiszni dostarczały corocznie potrzebnej ilości zrazów owocowych do uszlachetniania drzewek tak długo, aż sady szkolne założone z tych samych odmian drzew, będą mogły dostarczyć potrzebnych zrazów.

We Lwowie dnia 19 lutego 1923.

Kurator:

*Sobiński.*

## Wiadomości osobiste.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zamianowało:

Wojciecha Brzegę etatowym nauczycielem snycerstwa figuralnego w państwowej szkole przemysłu drzewnego w Zakopanem.

Przeniosło: Marjana Kosiaka, profesora II gimnazjum w Tarnopolu, do gimnazjum I w Tarnopolu;

Józefa Serwańskiego, nauczyciela gimnazjum I w Kołomyi, do seminarjum nauczycielskiego męskiego w Rudniku n/S.

Kuratorjum O. S. L. zamianowało kierownikami (czkami) szkół powszechnych:

7-klasowych: Emilję Neuwirthównę w Lisku; 4-klasowych: Franciszka Sławskiego w Budzanowie; 2-klasowych: Adolfa Spaniera w Olszaniku; Kazimierę Piotrowską w Suchodole; Andrzeja Jaworskiego w Horodysławicach; 1 klasowych: Jana Bassę w Olchowcu, Władysławę Striglównę w Kniaźpolu.

Kuratorjum O. S. L. przeniosło w stan spoczynku nauczycieli (lki):

Karolinę Budnową w Bukawinie; Marję Kowalową w Czortkowie; Michała Mosza w Remenowie; Helenę Warankową w Łopusznie.

Zmarli:

Ignacy Birn, nauczyciel kierujący w Chlebowicach, w powiecie przemyślańskim, zmarł dnia 11 grudnia 1922 w 40 roku służby nauczycielskiej.

Olga Strumińska, stała nauczycielka 2-klasowej szkoły w Stulsku, w powiecie żydaczowskim, zmarła dnia 9 lutego 1923 w 45 roku życia a w 27 roku służby.

Fryderyk Weiss, stały nauczyciel szkoły męskiej w Otynji, w powiecie tłumackim, zmarł dnia 29 stycznia 1923 w 31 roku życia a w 11 roku służby.

Ministerstwo W. R. i O. P. reskryptem z dnia 19 stycznia 1923 l. 763/I zawiadomiło, że Włodzimierz Janów, b. nauczyciel szkoły powszechnej w Cierpiszu, powiatu rzeszowskiego, został umieszczony na liście osób, które nie mogą pełnić obowiązków nauczycielskich.

---

## Konkursy.

L. 749/IS. Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego ogłasza niniejszem konkurs na stanowiska nauczycieli (lek) przedmiotów pedagogicznych:

a) w seminarjach nauczycielskich męskich: w Czortkowie, Krośnie, Lwowie, Rzeszowie, Sokalu, Stanisławowie, Zaleszczykach,

b) w seminarjach nauczycielskich żeńskich: w Brzeżanach, Jaworowie, Lwowie, Przemyślu, Stanisławowie,

c) w seminarjach z ruskim językiem nauczania we Lwowie i w Przemyślu.

Wymagane specjalne kwalifikacje do nauczania tych przedmiotów w szkołach średnich względnie seminarjach nauczycielskich ewentualnie dyplom ukończenia studjów w Państwowem Instytucie Pedagogicznym w Warszawie.

Do posad przywiązane są pobory służbowe w myśl ust. z dnia 13 lipca 1920 (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 433).

Podania udokumentowane należy wnosić drogą służbową w terminie, jaki wyznaczy Ministerstwo W. R. i O. P. w swoim Dzien. urzędowym.

We Lwowie dnia 16 lutego 1923.

## Konkursy na posady nauczycielskie w szkołach powszechnych:

W powiecie Dolina:

Posady nauczycieli kierujących: a) 4-klasowych szkół: 1. w Perehińsku (żeńska); 2. Strutynie Niżnym; 3. Kniażołuce;

b) 2-klasowych w: 1. Strutynie Wyżnym; 2. Tiapczu; 3. Bełejowie; 4. Hoziejowie Starym; 5. Krechowicach; 6. Polanicy; 7. Roztoczkach; 8. Brosznowie (Osada fabryczna, język wykładowy polski);

c) 1-klasowych: w Wełdzirzu (język wykładowy polski);

d) dwie posady nauczycieli 6 klasowej szkoły męskiej w Dolinie; wymagany egzamin wydziałowy z grupy II i III; posada nauczyciela 6 klasowej szkoły męskiej w Bolechowie, wymagany egzamin wydziałowy z grupy I.

W powiecie Drohobycz:

Posada nauczyciela religji mojżeszowej szkoły powszechnej żeńskiej im. Słowackiego w Drohobyczu z obowiązkiem udzielania nauki religji w szkołach im. Krasińskiego, im. Piramowicza i im. Kołłątaja.

W powiecie Horodenka:

1. Posada nauczyciela kierującego w 2-klasowej szkole z językiem wykładowym ruskim w Czernelicy (miasteczko) i Piotrowie;

2 w szkołach 1 klasowych z językiem wykładowym polskim: w Biłce ad Siemakowce, Czernelicy, Jasienowie polnym, Netrebówce, Żukowie i Żywaczowie;

3. w szkołach z językiem wykładowym ruskim w Chmielowej, Hawrylaku, Jakóbówce, Kopaczyńcach, Probabinie, Semenówce, Siekierczynie, Uniżu Żabokrukach i Żywaczowie.

W powiecie Jarosław

Posada nauczyciela religji rzymsko-katolickiej w 4-klasowej szkole męskiej im. Mickiewicza w Jarosławiu z obowiązkiem udzielania nauki reli-

gji rzymko-katolickiej także w 4 klasowej szkole męskiej im. Czackiego i 4-klasowej szkole im. Staszica, wraz z klasą nadetatową eksponowaną w Łazach kostkowskich.

O tę posadę mogą ubiegać się kanonicznie ordynowani kapłani świeccy lub zakonni, którzy w razie jej otrzymania nie będą mogli zajmować posady duszpasterskiej.

W powiecie Kołomyja:

1. Posada nauczycielki kierującej 4-klasowej szkoły powszechnej żeńskiej z polskim językiem wykładowym im. św. Kingi w Kołomyi;

2. Posada nauczyciela kierującego 2-klasowej szkoły w Gwoździcu starym z ruskim językiem wykładowym;

Równocześnie unieważnia się konkurs na posadę stałego nauczyciela kierującego 2-klasowej szkoły w Zamulińcach, gdyż posada ta została stale obsadzona w drodze przeniesienia.

We Lwowie:

Posada kierownika 7-klasowej szkoły im. Konarskiego we Lwowie z językiem wykładowym polskim lub inna posada kierownika mogąca się przy tej sposobności opróżnić. Pierwszeństwo przysługuje kandydatom z egzaminem wydziałowym.

Prawo prezenty przysługuje Radzie miasta Lwowa.

W powiecie Mościska:

1. Posady nauczycieli kierujących w szkołach 2-klasowych w Myślatyczach, Radenicach i Kalnikowie. W Myślatyczach budynek nowy drewniany na ukończeniu, język wykładowy polski w innych ruski.

2. Posada nauczyciela (lki) 2-klasowej szkoły w Myślatyczach.

W powiecie Peczeniżyn:

Posada nauczyciela kierującego 5 klasowej szkoły z polskim wykładowym językiem w Jabłonowie.

W budynku szkolnym jest mieszkanie dla nauczyciela kierującego oraz 4 morgi ogrodu doświadczalnego.

W powiecie Przemyśl:

Posada nauczyciela religji gr.-kat. 7-klasowej szkoły mieszanej im. M. Szaszkiewicza w Przemyślu.

O posadę tę ubiegać się mogą tylko kanonicznie ordynowani świeccy lub zakonni kapłani. Posady katechety nie można zajmować równocześnie z posadą duszpasterską.

W powiecie Radziechów:

Posada nauczyciela religji mojżeszowej w 7-klasowej szkole męskiej w Radziechowie z obowiązkiem udzielania nauki w 7-klasowej szkole żeńskiej w Radziechowie.

W powiecie Skałat:

Posady nauczycielek kierujących szkół żeńskich: 6-klasowych w Skałacie i w Grzymałowie, 7-klasowej szkoły w Podwołoczyskach.

Posady nauczycieli kierujących szkół męskich: 6-klasowej w Skałacie, 5-klasowej w Podwołoczyskach, 4-klasowej w Grzymałowie.

Od kompetentów o te posady wymagany jest egzamin wydziałowy z którejkolwiek grupy.

W powiecie Stanisławów:

Posada nauczyciela kierującego w 2-klasowej szkole ruskiej w Dubowcach z nadmienieniem, że mieszkanie służbowe jest zapewnione.

W powiecie Tarnobrzeg.

1. Trzy posady nauczycieli w 6-klasowej szkole męskiej (z planem -klas.) w Tarnobrzegu.

O posady te ubiegać się mogą tylko kandydaci z egzaminem wydziałowym z grupy I, II i III.

2. Dwie posady nauczycielek w 7-klasowej szkole żeńskiej w Tarnobrzegu. Pierwszeństwo zastrzega się kandydatkom z egzaminem wydziałowym z grupy II i III.

3. Posady nauczycieli kierujących 2-klasowych szkół w Durdach i Jastkowicach.

4. Posady nauczycieli samoistnych: w Brandwicy, Dąbrowej Rzeczyckiej, Majdanie Zbydniowskim, Motyczu Poduchownem, Rzeczycy Długiej, Skopaniu, Witkowicach, Woli Rzeczyckiej i Wulce turebskiej.

5. Posady nauczycieli podwładnych w Chmielowie, Dąbrowicy, Durdach, Jastkowicach, Miechocinie, Nadbrzeziu, Sobowie, Turbji, Wrzawach (2 siły) i Wydrzy.

W powiecie Zbaraż:

1. Posada kierującego nauczyciela 7-klasowej szkoły męskiej w Zbarażu.

2. Posada kierującej nauczycielki 7-klasowej szkoły żeńskiej w Zbarażu.

W obu szkołach jest polski język wykładowy. Kandydaci (tki) z egzaminem wydziałowym będą mieli pierwszeństwo.

---

L. III-334/2. Od początku roku szkolnego 1923/24 będą do obsadzenia w gimnazjum państwowem im. Osuchowskiego w Cieszynie następujące posady:

dwie posady nauczycieli języka polskiego, dwie posady nauczycieli historji i geografji, posada nauczyciela języka niemieckiego, posada nauczyciela fizyki a szczególnie chemji, posada nauczyciela gimnastyki.

Podania zaopatrzone w dokumenty służbowe należy wnieść w przepisanej drodze służbowej do Wydziału Oświecenia Publicznego Województwa Śląskiego w Katowicach w terminie do dnia 1 lipca 1923 r.

Katowice dnia 14 lutego 1923.

## Wyjaśnienia w przedmiotach unormowanych nowelą do Ustawy emerytalnej.

Na zapytania, skierowane do Ministerstwa Skarbu w przedmiotach uregulowanych nowelą do ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1922 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 65, poz. 583) Ministerstwo Skarbu reskryptem z dnia 16 lutego 1923 l. 12110 wyjaśniło co następuje:

Postanowienia art. 3 noweli stosują się tylko do emerytów, obejmujących jakiekolwiek czynności za wynagrodzeniem w służbie państwowej, nie dotyczą natomiast służby samorządowej.

Postanowienia te należy stosować do wszystkich bez wyjątku emerytów, zajętych przy władzach i urzędach państwowych, ponieważ zarówno ustawa emerytalna, jak również nowela do niej nie robi żadnej różnicy między stanowiskiem stałem a czasowem i wynagrodzeniem dziennem lub miesięcznem.

Emeryci, zajęci w urzędach i władzach państwowych mają prawo do doliczania do wysługi emerytalnej czasu ponownej służby, jeżeli zostali reaktywowani w ścisłem tego słowa znaczeniu t. j. mianowani na stałe zgodnie z przepisami ustawy o państwowej służbie cywilnej (art. 3 Ustawy emerytalnej).

Wdowie pobierającej w myśl art. 6 noweli obok uposażenia emerytalnego także pensję wdowią, przysługuje prawo do poboru dodatku drożyźnianego tak do uposażenia emerytalnego, jakoteż do pensji wdowiej.

Zwrot kosztów przesiedlenia z miejsca służbowego do miejsca stałego zamieszkania zgodnie z postanowieniem art. 9 ust. 2 noweli do ustawy emerytalnej może nastąpić tylko w razie przesiedlenia się w granicach Rzplitej Polskiej.

W celu uzyskania zwrotu kosztów przesiedlenia winien emeryt, względnie wdowa i sieroty po funkcjonarjuszu państwowym zmarłym w czynnej służbie, przedstawić Izbom Skarbowym, na przypisie których się znajdują następujące dowody:

1. zaświadczenie władz administracyjnych I instancji o dokonanem przesiedleniu;

2. rachunek poniesionych, względnie wykazanych do wypłaty kosztów przesiedlenia.

Na podstawie powyższych dowodów odnośne Izby Skarbowe zarządzą wypłatę zarachowanych kosztów z odniesieniem tego wydatku na właściwą pozycję preliminarza budżetu Ministerstwa Skarbu.

## Komisarze Ordynarjaccy do nadzorowania nauki religji obrządku łać. w szkołach średnich i powszechnych.

L. 2090/II. Kurja Metropolitalna lwowska obrz. łać. pismem z dnia 7 lutego 1923 l. 9147 oznajmiła, że w składzie Komisarzy Ordynarjackich

do nadzorowania nauki religji obrz. łać. w szkołach średnich i powszechnych zaszły pewne zmiany.

Nowozamianowani zostali i otrzymali do nadzoru szkoły: Ks. Dziurzyński Kazimierz, Kanonik Kapituły Metrop., wszystkie szkoły średnie i powszechne w Archidjecezji lwowskiej z prawami wizytatora; Ks. Nosalewski Kazimierz prałat Kapituły Kamienieckiej, szkoły średnie i powszechne w Buczaczu. Ks. Dr. Antoni Ratuszny, proboszcz w Tarnopolu, szkoły średnie i powszechne w Tarnopolu. Księża Dziekani szkoły średnie i powszechne w rejonie dziekanatów z wyjątkiem miasta Lwowa.

Z Kuratorjum O. S. L.

We Lwowie dnia 3 marca 1924.

## Zapomogi na wpisy szkolne za dzieci funkcjonarjuszów państwowych uczęszczające do szkół muzycznych.

L. 567/pr. Ministerstwo W. R. i O. P. reskryptem z dnia 9 lutego 1923 l. 1009/II oznajmiło, że szkoły muzyczne można traktować w tym wypadku jako szkoły zawodowe, jeżeli uczeń (uczenica) uczęszcza do takiej szkoły w celu przygotowania się do zawodu muzycznego, a nie dla przyswojenia sobie wiedzy muzycznej jako umiejętności niezawodowej (wykształcenie muzyczne, celem zaokrąglenia wykształcenia ogólnego, lub dla przyjemności). To też zapomogi na opłacenie wpisu szkolnego do prywatnych konserwatorjów muzycznych można udzielać tylko tym funkcjonarjuszom państwowym, których dzieci uczęszczające do takich szkół, przekroczyły już 16 lat wieku i mogą się powołać na umotywowaną i zatwierdzoną przez Departament Sztuki Ministerstwa W. R. i O. P. opinję zarządu odnośnej szkoły artystycznej o wyjątkowych zdolnościach i traktowaniu nauki jako przygotowania do przyszłego zawodu.

Z Kuratorjum O. S. L.

We Lwowie dnia 24 lutego 1923.

## Zwrot opłaty szkolnej za uczniów i uczenice uczęszczające do Konserwatorjum muzycznego we Lwowie.

L. 1364/S. Ministerstwo W. R. i O. P. Departament Sztuki reskryptem z dnia 17 lutego 1923 Nr. 474 oznajmiło, że Konserwatorjum Polskiego Towarzystwa Muzycznego we Lwowie jest szkołą artystyczną, którą na zasadzie okólnika Nr. 50 Prezydjum Rady Ministrów z miesiąca maja 1922 należy uważać za „szkołę publiczną“ w rozumieniu art. 5 ustawy z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonarjuszów państwowych (Dz. Ust. Nr. 65 z dnia 31 lipca 1920). Równocześnie Departament uważa za właściwe, aby prawo korzystania z zapomóg na wpisy szkolne — niezależnie od kształcenia się danych osobników w państwowych zakładach

ogólnokształcących — przysługiwało jedynie tym dzieciom funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych oficerów, które przekroczyły już 16 lat wieku i mogą się powołać na umotywowaną i zatwierdzoną przez Departament Sztuki opinję zarządu odnośnej szkoły artystycznej o wyjątkowych zdolnościach i traktowaniu nauki jako przygotowania do przyszłego zawodu.

Z Kuratorjum O. S. L.

We Lwowie dnia 6 marca 1923.

### Konkurs na stypendja dla nauczycieli dzieci anormalnych.

L. 1131/S. W numerze 3 Dziennika urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P. ogłoszony jest konkurs na 20 stypendjów dla pragnących się kształcić na nauczycieli dzieci anormalnych.

Zwracając uwagę na ten konkurs poleca się Radom szkolnym powiatowym wybierać z pośród kandydatów zgłaszających się najodpowiedniejszych pod względem zdrowia, przygotowania, uzdolnień, zainteresowania i charakteru t. j. warunków, które muszą być specjalnie uwzględnione przy wyborze przyszłych nauczycieli dzieci anormalnych.

W tym celu zechcą pp. Inspektorowie szkolni dołączać do podań kandydatów dokładną i rzeczową opinję o ich pracy i uzdolnieniach.

Z Kuratorjum O. S. L.

We Lwowie dnia 26 lutego 1923.

### Poradnia naukowa.

L. 597/IS. Ministerstwo W. R. i O. P. reskryptem z dnia 15 stycznia 1923 l. 201/I ogłasza w sprawie poradni naukowej dla nauczycieli szkół powszechnych, co następuje:

Do Ministerstwa zwracają się niejednokrotnie nauczyciele szkół powszechnych z zapytaniami, tyczącemi się egzaminów lub z prośbą o poradę w dalszych studjach. Ministerstwo zorganizowało w swoim czasie Poradnię naukową dla nauczycieli szkół powszechnych, która udzielała w razie potrzeby odpowiednich wyjaśnień. O zorganizowaniu Poradni nauczycielstwo zostało zawiadomione drukowaną odezwą z dnia 1 października 1920 l. 22765/I „w sprawie kursów wakacyjnych" oraz odpowiedniemi komunikatami w prasie.

Wobec tego jednak, że przeważna część zapytań dotyczy przepisów egzaminacyjnych i programów, że udzielanie drobiazgowych wyjaśnień poszczególnym jednostkom w sprawach wyłącznie osobistych przekracza granice pracy, właściwej urzędom centralnym, Ministerstwo nie zamierza akcji tej dalej prowadzić i zwija niniejszem instytucję Poradni Naukowej. Kuratorjum zechce zawiadomić o tem Inspektorów szkolnych na terenie tamtejszego Okręgu celem poinformowania nauczycieli.

Zechce również Kuratorjum O. S. L. zwrócić uwagę Inspektorów szkolnych, że udzielanie informacyj w sprawie dokształcania nauczycieli i zda-

wania obowiązkowych egzaminów należy do właściwego zakresu działania Inspektorów szkolnych. W razie jeśli Inspektor szkolny nie jest w możności udzielić informacji, powinien odnośne pismo nauczyciela przesłać w drodze służbowej do Kuratorjum, które je załatwi, lub skieruje odpowiednio celem uzyskania wskazówek.

Ministerstwo przypomina wreszcie, że niektóre instytucje oświatowe n. p. Zarząd Główny Polskiej Macierzy Szkolnej (Warszawa Krakowskie Przedmieście 7) prowadzą biuro porady w sprawach samokształcenia dla nauczycieli szkół powszechnych. W razie potrzeby zatem nauczyciele winni zwracać się wprost do instytucyj oświatowych, zajmujących się tą akcją, dołączając znaczek na odpowiedź oraz zaadresowaną kopertę.

Podając powyższe ogłoszenie do wiadomości Kuratorjum zwraca uwagę interesowanych na komunikat z dnia 16 listopada 1922 l. 7467/IS, umieszczony w Dzienniku Urzędowym Nr. 14 z 1922 r.

Z Kuratorjum O. S. L.

We Lwowie, dnia 12 lutego 1923.

## Dodatek rodzinny dla żony nauczyciela-posła.

L. 1207/IS. Ministerstwo W. R. i O. P. reskryptem z dnia 7 lutego 1923 l. 27181/I oznajmiło, że żona nauczyciela-posła na Sejm lub do Senatu o ile pozostaje w zawodzie nauczycielskim, nie może mieć w myśl art. 15 al. 4 rozporządzenia Rady Ministrów do ustawy z dnia 13 lipca 1920 (Dz. U. Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 23, poz. 149) pretensji do dodatku drożyźnianego z uwzględnieniem dzieci, chociaż mąż otrzymał na czas mandatu urlop bezpłatny, ponieważ przyjęcie mandatu poselskiego zależy od woli dotyczącego nauczyciela i warunek niemożności uczynienia zadość ciążącemu na nim obowiązkowi utrzymania rodziny nie jest spełniony.

## Podwyższenie djet i kosztów podróży.

Rada Ministrów uchwaliła w dniu 1 lutego 1923 r. podwyższyć z dniem 1 lutego 1923 r. normalne djety dzienne określone w § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. (Dziennik urzędowy Kuratorjum Nr. 2) z 1923 o 50% t. j. ustalić je w następującej wysokości:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Dla urzędników | I stopnia służbowego na | 1390 | Mk. |
| „ | II, III i IV stopnia służbowego na | 1105 | „ |
| „ | V „ „ „ | 990 | „ |
| „ | VI „ „ „ | 835 | „ |
| „ | VII „ „ „ | 715 | „ |
| „ | VIII i IX „ „ „ | 555 | „ |
| „ | X, XI i XII „ „ „ | 475 | „ |

Dla funkcjonarjuszów niższych od 1 do 4 stopnia płacy na 285 Mk., od 5 do 9 stopnia płacy i dla pomocników kancelaryjnych na 360 Mk.

## Honorowanie orzeczeń lekarza ordynatora „Dom Zdrowia“ w Zakopanem.

L. 5608/II. Związek Polskiego nauczycielstwa szkół powszechnych stworzył w Zakopanem zakład leczniczy pod nazwą „Dom Zdrowia“ dla nauczycieli chorych na gruźlicę. Lekarzem stale ordynującym w tym zakładzie jest Dr. Kraszewski.

Wskutek reskryptu Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 9 lutego 1923 l. 1734/I poleca się Radom szkolnym powiatowym, by w razie wniesienia prośby o przedłużenie urlopu przez nauczyciela, pozostającego na kuracji w tym zakładzie, świadectwa lekarskie wydane przez lekarza tegoż zakładu, uznawały za równoznaczne z orzeczeniami lekarzy powiatowych.

Z Kuratorjum O. S. L.

We Lwowie dnia 28 lutego 1923.

## Zastępstwo w sprawach emerytalnych przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym.

L. 566/pr. Prezydjum Rady Ministrów reskryptem z dnia 31 stycznia 1923 Nr. 796 podało do wiadomości okólnik Nr. 19, według którego Rada Ministrów na posiedzeniu dnia 18 stycznia 1923 powzięła na wniosek Ministra Skarbu następującą uchwałę:

Ministerstwo Skarbu uznaje się za tę władzę w sprawach emerytalnych, której urzędnicy są wyłącznie powołani do zastępstwa wszystkich władz i urzędów naczelnych w sprawach emerytalnych przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym i która w każdej sprawie emerytalnej wniesionej przed Najwyższy Trybunał Administracyjny udziela także wiążących informacyj prawnych i wskazówek co do odpowiedzi na skargę.

Prezydjum Rady Ministrów uprasza o wydanie zarządzeń celem ścisłego wykonania powyższej uchwały dla jednolitego stosowania art. 20 o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

L. 793/pr. W ślad za pismem z dnia 31 stycznia 1923 l. 796, Prezydjum Rady Ministrów na prośbę Ministerstwa Skarbu podaje zasady, których przestrzegać należy w razie zaskarżenia zarządzenia lub orzeczenia administracyjnego w sprawach emerytalnych przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym.

Na udzielone przez Najwyższy Trybunał Administracyjny po myśl. art. 15 ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 Dz. pp. Nr. 67 z roku 1922 pozwanym Władzom naczelnym skargi w sprawach emerytalnych, winny te Władze wygotowywać wyczerpujące odpowiedzi, w których należy się powołać na porozumienie z Ministrem Skarbu.

Projekty tych odpowiedzi należy — z uwagi na termin zakreślony w ust. 1 cyt. art. 15 — bezzwłocznie, pod odpowiedzialnością służbową

odnośnego urzędnika, przesyłać wraz z aktami przedmiotowemi Ministerstwu Skarbu celem wyrażenia zgody.

Po przedłożeniu Najwyższemu Trybunałowi Administracyjnemu odpowiedzi na skargę, winna odnośna Władza Naczelna przedłożyć ponownie Ministerstwu Skarbu akta przedmiotowe celem przygotowania obrony, ewentualnie w razie zażądania aktów przez Najwyższy Trybunał Administracyjny zawiadomić o tem Ministerstwo Skarbu.

Z Kuratorjum O. S. L.

We Lwowie dnia 24 lutego 1923

## Odezwa.

Naród nasz, budując swoją — da Bóg — długowieczą i potężną przyszłość, nie może zapominać o przeszłości, która jest dla nas pełna nietylko przestróg i napomnień, ale także znamienitych przykładów rozumu i męstwa obywatelskiego, najcenniejszych nieraz wskazań na dalszą drogę dziejowego życia.

Stosunek nasz do owej skarbnicy lat dawnych uległ obecnie, po wielkiej wojnie światowej i odzyskaniu Niepodległości, zasadniczej przemianie. Bo kiedy czasu niewoli szukaliśmy w przeszłych dziejach naszych przedewszystkiem ukrzepienia i otuchy, to dzisiaj trzeba nam z nich dobywać żywego i rzetelnego materjału na nową polską budowę, trzeba nam chwytać i nawiązywać dalej ową złotą nić, którą przędły wieki minione w świetlicach Rzeczypospolitej czasu doli i niedoli.

Jedną z najwspanialszych kart naszej narodowej przeszłości przypomina nam obecny rok 1923.

Bo oto w tym roku mija 150 lat od chwili, gdy kładł głowę na wieczny spoczynek jeden z największych Odrodzicieli ducha polskiego, a równocześnie jakby u Jego mogiły poczynał się żywot Instytucji narodowej, której siew paść miał daleko i głęboko, której zasługa w dziele Odrodzenia Ojczyzny naszej nigdy nie może być zapomnianą. Dnia 3 sierpnia 1773 roku zmarł wielki Pijar, ksiądz Stanisław Konarski, dnia 14 października 1773 zapadła uchwała sejmowa, powołująca do życia Komisję Edukacji Narodowej.

Nazwisko genialnego reformatora i dobru Ojczyzny oddanego obywatela wiąże się ściśle z świetnemi ustanowieniami i całą ideową pracą Komisji pierwszego polskiego „Ministerstwa Oświecenia“.

Bo chociaż geneza zamierzeń Konarskiego i Komisji nie była ta sama, chociaż inne były nieraz wzory i inne drogi, któremi kroczono, to przecież w rezultacie ten sam cel ostateczny przyświecał jednemu i drugiej, ten sam duch unosił się nad ich czynami, układającemi się w jeden łańcuch.

Konarskiego i Komisję Edukacyjną łączy wielka zasługa w odrodzeniu szkolnictwa polskiego, w uczynieniu go równocześnie europejskiem i narodowem, a z tej zasługi płynie druga, bardziej jeszcze dalekosiężna: to od-

nowienie polskich umysłów i dusz, urobienie nowoczesnego Polaka. Polaka obywatela i patrjoty w nowoczesnem tych słów znaczeniu.

W szkołach Konarskiego i Komisji Edukacyjnej, z niezapomnianych dzieł światłego Pijara, z ustaw Komisji, z książek Piramowiczów, Kołłątajów, Popławskich i Niemcewiczów, z jasnych umysłów i gorących serc Potockich i Czartoryskich urósł ów nowy, promienny i płomienisty duch polski, co łuną zajaśniał u końca bytu państwowego dawnej Rzeczypospolitej, urósł ów rozum wielki i dojrzały, który był drogowskazem przewodnikiem naszym w okresie niewoli.

W jesieni bieżącego roku ruszy się Polska cała na uczczenie tych wiekopomnych Ludzi i Dzieł.

Wolny naród, zmartwychpowstałe państwo polskie, złoży hołd pierwszym nauczycielom swoim, pierwszym przewodnikom na drodze ku odrodzeniu, którego my dzisiaj najpiękniejsze zbieramy owoce.

Wszystkie warstwy i stany, bez względu na dzielące je na codzień różnice, znaleść się muszą obok siebie w tych dniach uroczystych, poświęconych pospólnemu rozpamiętywaniu rzeczy wielkich i wielkich wzorów przeszłości dla dobra i szczęścia przyszłych pokoleń.

We Lwowie podobnie jak w innych stronach Rzeczypospolitej, utworzył się Komitet Obywatelski, mający za zadanie przygotować godnie zbliżającą się Rocznicę.

Komitet ten, podzielony na odpowiednie sekcje, pragnie zająć się urządzeniem obchodów ogólno obywatelskich i szkolnych, zorganizowaniem odczytów, publikacją stosownych wydawnictw, przygotowaniem pamiątkowej wystawy i t. p.

Dzisiaj zwraca się on do społeczeństwa polskiego, zarówno Lwowa, jak i całej Małopolski Wschodniej, z najgorętszem wezwaniem do wzięcia udziału w tej uroczystości narodowej. Niechaj w każdem mieście, miasteczku czy wiosce naszej prowincji nie zabraknie ludzi światłych i chętnych, którzyby pomyśleli zawczasu, w miarę możności i środków, o uświęcenie wielkiego narodowego wspomnienia.

Obok wszystkich, których żywo obchodzą sprawy publiczne przedewszystkiem nauczycielstwo wszelkich stopni winno oddać tej sprawie swoje starania, naturalnie w ścisłem porozumieniu i współpracy z przedstawicielami wszystkich sfer miejscowego obywatelstwa.

Niechaj powstają czemprędzej miejscowe czy okręgowe Komitety i niechaj choćby skromnie ale w skupieniu i powadze czczony będzie dzień odrodzenia polskiej szkoły i polskiego ducha.

Komitet lwowski z całą gotowością ofiaruje swą pomoc a niebawem poda bliższe wskazówki zapomocą dzienników.

Z gorącym płodnym entuzjazmem, lecz równocześnie z głębokiem rozumieniem sprawy, dokonywane były znamienite dzieła reformatorskie Komisji Edukacyjnej i Konarskiego.

Niechaj ten sam serdeczny entuzjazm, ale zarazem i taka sama rzetelna chęć prawdziwego poznania, towarzyszy naszemu zbliżeniu się ku wielkim duchom przeszłości i ich niespożytym pracom, a wówczas dni wspomnień i hołdu nie będą dla nas jeno dniami obowiązku i chluby, ale także żywem źródłem najpiękniejszych przykładów i najmędrszej nauki.

Adres Komitetu: Lwów, Uniwersytet (ul. św. Mikołaja 4), prof. Wład. Abraham.

„Lwowski Komitet Obywatelski dla uczczenia 150-tej rocznicy zgonu Ks. St. Konarskiego i powstania Komisji Edukacyjnej“.

Prezydjum honorowe:

Prof. dr. Oswald Balzer, prof. dr. Ludwik Finkel, Rektor dr. Maksymiljan Huber, Rektor dr. Jan Kasprowicz, Rektor dr. Zygmunt Markowski, Prezydent Józef Neumann, Kurator Stanisław Sobiński, ks. Arcyb. Józef Teodorowicz, prof. dr. Kazimierz Twardowki.

Za Komitet Wykonawczy:

Prof. dr Władysław Abraham prezes, Aleksandrowiczówna Aniela, dr. Badecki Karol, dr. Balicki Juljusz, dr. Bernacki Ludwik, Bostel Ferdynand, Bruchnalski Kazimierz, prof. Bruchnalski Wilhelm, ks. dr. Ciemniewski Jan, dyr. Czarnowski Ludwik, Dąbrowski Teodor, prez. dr. Dembowski Ignacy, Gayczak Stanisław, Jaworska Marja, prof. Jaworski Lesław, dr. Janelli Marjan, prof. Kleiner Jul., Koczwara J., dr. Kotula R., dr. E. Kucharski, Laskownicki Br., Lehnert Seweryn, dr. Łempicki Stanisław, dr. Majchrowicz Franciszek, prof. Medyński Aleksander, Mękicki Rudolf, dyr. Nogaj Józef, Oziębły Franciszek, Opalek Mieczysław, prof. dr. Pawlik Stefan, Rolle Michał, Rudnicki Ludwik, Schröder Artur, Smulikowski Juljan, dr. Stroner Ludwik, Szajowski Edward, Ujejski Alfred, Wanczura Alojzy, Wisłocki Władysław, dr. Wojciechowski Konstanty, Wysłouch Bolesław, ks. dr. Żyła Władysław.

Ogłaszając powyższą odezwę wyrażam przeświadczenie, że całe nauczycielstwo poprze usilnie pracę Komitetu obchodowego. Co się tyczy sposobu w jaki szkoły uczczą wiekopomną rocznicę, będzie w swoim czasie wydane osobne zarządzenie w porozumieniu z wymienionym Komitetem.

We Lwowie dnia 10 marca 1923.

Kurator:
*Sobiński.*

---

# Seminarja nauczycielskie.

(Ciąg dalszy)

## Plan zajęć szkolnych

### w Dwuletnich Państwowych Kursach Nauczycielskich we Lwowie

| L. p. | Przedmioty | Kurs I | Kurs II | Razem | UWAGA |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Religja . . . . . | 2 | 2 | 4 | |
| 2 | Język polski . . . . | 5 | 4 | 9 | |
| 3 | Język ruski . . . . | 2 | 2 | 4 | |
| 4 | Język niemiecki . . . | 2 | 2 | 4 | |
| 5 | Historja . . . . . | 3 | 2 | 5 | |
| 6 | Geografja z kosmografją . | 2 | 3* | 5 | *1 godzina nauki o Polsce współczesnej |
| 7 | Ćwiczenia geograficzne . . | 1* | 1* | 2 | *w grupach co drugi tydzień |
| 8 | Matematyka . . . . . | 4 | 3 | 7 | |
| 9 | Fizyka z chemją i mineralogją | 3 | 2 | 5 | |
| 10 | Ćwiczenia fizyczne . . . | 1* | 1 | 2 | *w grupach co drugi tydzień |
| 11 | Biologja . . . . . | 3 | 2 | 5 | |
| 12 | Higjena . . . . . | — | 1 | 1 | |
| 13 | Rysunki . . . . . | 2 | 2 | 4 | |
| 14 | Śpiew . . . . . | 1 | 1 | 2 | |
| 15 | Ćwiczenia cielesne . . . | 2 | 1 | 3 | |
| 16 | Roboty ręczne . . . . | 1 | 1 | 2 | |
| 17 | Pedagogika . . . . | 3* | 4 | 7 | *od drugiego półrocza |
| 18 | Metodyka . . . . . | 1 | 4 | 5 | |
| | | 38 | 38 | 76 | |

## 6. Seminarja ochroniarskie. Kurs Fröbla.

Seminarjum ochroniarskie we Lwowie powstało na zasadzie reskryptu Ministerstwa W. R. i O. P. z 18 listopada 1921 Nr. 30784/I przez przekształcenie istniejącego przy seminarjum żeńskiem we Lwowie rocznego kursu Froebla i ogródka dziecięcego.

W roku szkolnym 1921/22 wprowadzono na tym kursie program Seminarjum ochroniarskiego dwuletniego w ten sposób, że uczenice kursu Fröbla pobierały naukę według programu dla kursu pierwszego seminarjum ochroniarskiego i przeszły w roku szkolnym 1922/23 na kurs II seminarjum, podczas gdy kurs I tego seminarjum zapełniły nowo zapisane kandydatki.

W roku szkol. 1922/23 otworzono również drugi oddział ogródka dziecięcego.

W ten sposób powstał nowy typ zakładu kształcącego kierowniczki przedszkoli (ochrona ogródków dziecięcych) jedyny w okręgu.

Mieści się on na razie w seminarjum żeńskiem i pozostaje z niem pod

Dla Seminarjum ochroniarskiego przewidziany jest osobny etat personalu, mianowicie: dwie nauczycielki dla kursów, dwie wychowawczynie ochronek (w charakterze, z prawami i obowiązkami nauczycielek szkoły ćwiczeń), jedna służąca. W razie usamodzielnienia zakładu przybędzie jeszcze jedna nauczycielka z uwagi na kierownictwo.

Tymczasowy program nauki w seminarjum ochroniarskiem obejmuje według uchwał konferencji w Warszawie w dniach 30 i 31 marca i 1 kwietnia 1921, oraz konferencji Rady Ped. Seminarjum Ochr. we Lwowie w dniu 31 stycznia 1922: religję, język polski, naukę o prawach i obowiązkach obywatelskich, naukę o Polsce, rachunkowość, przyrodę, higjenę, pedagogikę i psychologję, metodykę wychowania przedszkolnego, zajęcia praktyczne, gry i zabawy, rysunki, roboty, śpiew, gimnastykę, ogrodnictwo — w łącznym wymiarze 36 godzin tygodniowo na każdym kursie — z czego przypada 5 względnie 6 godzin na zajęcia praktyczne.

Dla praktycznego kształcenia kandydatek służy ochronka (ogródek dziecięcy) dwuoddziałowa.

Z początkiem roku 1922/23 Oddział pierwszy ogródka
(do 5 lat) liczył 43 dzieci.
Oddział drugi ogródka (do 7 lat) liczył 29 dzieci.
Kurs I semin. ochron. 44 kandydatek.
Kurs II „ „ 29 „

## Rozkład lekcyj

**w semin. ochroniarskich, według uchwał konferencji w Warszawie w d. 30 i 31 marca i 1 kwietnia 1921 i uchwał konferencji grona we Lwowie 31 stycz. 1922.**

| Przedmiot | Wymiar godzin tygodniowych | |
|---|---|---|
| | kurs I | Kurs II |
| Religja | 2 | 2 |
| Język polski | 5 | 5 |
| Nauka o prawach i obowiązkach obywatelskich | — | 1 |
| Nauka o Polsce | 3 | 2 |
| Rachunkowość | 3 | (1 w 2 płr.) |
| Przyroda | 3 | 3 |
| Higjena | 2 | 1 |
| Pedagogika i psychologja | 2 | 2 |
| Metodyka wychowania przedszkolnego | 2 | 2 |
| Zajęcia praktyczne | 5 | 6 |
| Gry i zabawy | 1 | 1 |
| Rysunki | 2 | 2 |
| Roboty | 2 | 2 |
| Śpiew | 2 | 2 |
| Gimnastyka | 2 | 2 |

W seminarjum żeńskiem w Przemyślu pozostał kurs Froebla (roczny) i ogródek dziecięcy (jedno-oddziałowy) zorganizowany na zasadzie dawnego Statutu organizacyjnego. W roku 1922/23 na kursie Froebla było 33 kandydatek, w ogródku dziecięcym 30 dzieci. Organizacja tego kursu jest w toku.

Liczba seminarjów państwowych w porównaniu ze stanem z przed listopada 1918 (13 : 21) wzrosła o 8 (38%).

Z tego przypada na zakłady polskie 6 (Jaworów ż, Kołomyja ż, Lwów filja ż, Lwów Pań. Kurs Naucz. koed., Lwów sem. ochr., Stanisławów ż, zaś na ruskie 2 (Lwów i Przemyśl).

Seminarjum żeńskie w Jaworowie otwarto od 1 września 1921 na mocy rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z 29 marca 1921 Nr. 8.453/I.

Państwowe seminarjum żeńskie w Kołomyi powstało przez upaństwowienie istniejącego w tem mieście pryw. sem naucz. żeńsk. im. św. Bronisławy; otwarto je 1 stycznia 1922 na mocy reskryptu Ministerstwa W. R. i O. P. z 27 stycznia 1922 Nr. 1905/I.

Gmina miasta Kołomyi ofiarowała bezpłatnie pod budowę grunt o obszarze 30 arów. Seminarjum mieści się w lokalnościach najętych od T. S. L. (przerobionych z dawnych stajen). Tow. pryw. sem. w Kołomyi odstąpiło urządzenie i zbiory naukowe i wogóle cały inwentarz.

Państwowe seminarjum żeńskie w Stanisławowie powstało również przez upaństwowienie pryw. pol. seminarjum naucz. żeńsk. w Stanisławowie własności „Towarzystwa Pryw. Sem." Otwarcie nastąpiło 1 stycznia 1922 na mocy reskryptu Ministerstwa W. R. i O. P. z 27 stycznia 1922 Nr. 1905/I. Towarzystwo Pryw. Seminarjum ż. w Stanisławowie odstąpiło Skarbowi Państwa na własność 1 dom piętrowy, 2 domy parterowe, 1 budynek gospodarczy z podwórzem i 8 arów ogrodu na rogu ul. Gazowej i Wałowej, całe urządzenie wewnętrzne, środki naukowe i t. d. które K. O. S. L. objęło w posiadanie.

Filja państwowego seminarjum żeńskiego we Lwowie powstała z klas równorzędnych C zakładu Głównego.

Na podstawie rozporządzeń Ministerstwa W. R. i O. P. z 25 września 1919 Nr. 18081/I Kur. Okr. Szkol. Lw. zezwoliło na tworzenie oddziałów równorzędnych, a ponieważ brakło dla nich umieszczenia w budynku głównym wynajęto lokalności przy ul. Słodowej 6 od 1 września 1921 i przedłożono Ministerstwu sprawozdanie 21 września 1921 L. 8.428/III.

Kierownictwo filji (oddz. równorzędnych) oddano prof. Wojciechowi Smolickiemu. Filja sem. żeńskiego we Lwowie jest odrębnym zakładem, w budżecie za rok 1923 uwzględnioną też została jako osobne seminarjum.

## 7. Seminarja nauczycielskie prywatne.

Seminarja prywatne są zorganizowane na tych samych zasadach co i seminarja państwowe. Są one albo zupełne t. j. ze wszystkiemi kursami nauki, albo niezupełne t. j. naprzemian z I i III, lub II i IV kursem nauki.

Przyjęcie na kurs I i egzamin dojrzałości w seminarjach niezupełnych odbywają się co drugi rok. Z chwilą wprowadzenia nowych programów (1923/24, 1924/25) we wszystkich seminarjach nauczycielskich stosunek ten ulegnie zmianie (I, III, IV).

*Pełne prywatne seminarja nauczycielskie żeńskie z prawem szkół publicznych w r. 1921/22 według stanu z 1 listopada 1922:*

1. Brody, Towarzystwa pryw. seminarjum w Brodach istnieje od 1904 r.
2. Czortków im. Ludwika Nossa, Konwentu OO. Dominikanów . . . . . . . . . . . „ „ 1910 „
3. Jarosław, im. Emilji Plater, Tow. pryw. seminarjum w Jarosławiu . . . . . . . . . „ „ 1920 „
4. Jaworów, SS. Bazyljanek w Jaworowie . . „ „ 1906 „
5. Kołomyja, Ukr. Tow. Pedagogicznego w Kołomyi „ „ 1910 „
6. Lwów, Anny Rychnowskiej-Cioroch we Lwowie . „ „ 1905 „
7. Lwów, Zofji Strzałkowskiej we Lwowie . . „ „ 1896 „
8. Łańcut, SS. Boromeuszek w Łańcucie . . . „ „ 1917 „
9. Przemyśl, PP. Benedyktynek w Przemyślu . . „ „ 1907 „
10. Rzeszów, Towarzystwa pryw. sem. (Pol. Tow. Ped.) w Rzeszowie . . . . . . . . . . . „ „ 1906 „
11. Sambor, Polskiego Towarz. Pedag. w Samborze . „ „ 1908 „
12. Stanisławów, SS. Bazyljanek w Stanisławowie . „ „ 1909 „
13. Stryj, Gminy miasta Stryja . . . . . . „ „ 1908 „
14. Tarnopol, prof. Andrzeja Klimka (dawniej F. Vogla) „ „ 1916 „

*Seminarja prywatne żeńskie niezupełne z prawami szkół publicznych w roku 1921/22 według stanu z 1 listopada 1922:*

1. Buczacz, Towarzystwa Szkoły Ludowej (dawniej grona naucz. gimn.) w Buczaczu . . . . . . istnieje od 1904 r.
2. Sokal, Kazimiery Markowskiej . . . . . „ „ 1903 „

*Seminarja nauczycielskie żeńskie rozwojowe istniejące na podstawie zezwolenia Ministerstwa W. R. i O. P. według stanu z 1 listopada 1922:*

1. Drohobycz, Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego I, II i III kurs . . . . . . . . . . istnieje od 1920 r.
2. Drohobycz, SS. Bazyljanek I, II i III kurs . . „ „ 1901 „
3. Krosno, Tow. pryw. sem. (dawniej własność Komitetu) . . . . . . . . . . . . „ „ 1907 „
4. Sambor, Ukr. Tow. Pedag. I i II kurs . . . „ „ 1921 „
5. Stanisławów, im. Konopnickiej Tow. pryw. sem. I i II kurs . . . . . . . . . . . „ „ 1921 „
6. Stryj, Ukr. Tow. Pedag. I kurs . . . . . „ „ 1922 „
7. Tarnobrzeg, Tow. pryw. sem. I, II i III kurs . „ „ 1920 „
8. Trembowla, Tow. Szk. Ludowej I i III kurs . „ „ 1920 „

*Seminarja nauczycielskie koedukacyjne rozwojowe istniejące na podstawie zezwolenia Ministerstwa W. R. i O. P. według stanu z dnia 1 listopada 1922:*

Złoczów, Pow. Szkoły Ludowej I i II kurs . . istnieje od 1921 r.

*Seminarja nauczycielskie męskie rozwojowe istniejące na podstawie zezwolenia Ministerstwa W. R. i O. P. według stanu z 1 listopada 1922:*

Przemyśl, Polskiego Tow. Pedagogicznego w Przemyślu I kurs . . . . . . . . . . . istnieje od 1922 r.

| | |
|---|---|
| Prywatnych seminarjów nauczycielskich mamy zatem z początkiem roku szkolnego 1922/23 | 26 |
| Z liczby tej przypada na zakłady żeńskie | 24 |
| „ „ „ „ „ „ męskie | 1 |
| „ „ „ „ „ „ koedukacyjne | 1 |

W roku szk. 1921/22 było 24, ubyło 2 (Kołomyja i Stanisławów upaństwowione) przybyło 4 (Drohobycz ruskie, Stryj ruskie, Złoczów polskie, Przemyśl męskie pol.).

| | |
|---|---|
| Seminarjów prywatnych polskich jest | 20 |
| „ „ ruskich „ | 6 |

Właścicielami tych zakładów są:

| | |
|---|---|
| Towarzystwa | 14 |
| Klasztory | 6 |
| Gminy | 1 |
| Osoby prywatne | 5 |

Wszystkich seminarjów nauczycielskich (państwowych i prywatnych) mamy z początkiem roku szkolnego 1922/23:

| | |
|---|---|
| męskich | 10 |
| żeńskich (wraz z sem. ochr.) | 33 |
| koedukacyjnych | 4 |
| Razem | 47 |

W tej liczbie zakładów polskich **39** a ruskich **8** (17%).

Rusini zyskali za rządów polskich 2 państwowe seminarja i prawo publiczności dla 6 seminarjów, czego poprzednio żadną miarą uzyskać nie mogli.

## 8. Szkoły ćwiczeń w seminarjach państwowych.

Szkoły ćwiczeń przy państwowych seminarjach nauczycielskich zorganizowane są również na zasadzie ustawy z dnia 12 czerwca 1907 Dz. uk. Nr. 101 a nauki udziela się w nich według programów dla szkół powszechnych Ministerstwa W. R. i O. P., które wprowadzono w roku szkolnym 1921/22 do klas I, II, III zaś od roku 1922/23 stopniowo w następnych klasach (art. 11 al. 2 Dekretu o kształceniu nauczycieli).

Szkoły ćwiczeń mają być wzorowemi szkołami powszechnemi, a zarazem służyć za warsztat dla praktycznego szkolenia uczniów (uczenic) seminarjów. Ta dwoistość zadania wymaga wielkiego starania o te szkoły. Dla podniesienia poziomu szkół ćwiczeń powołuje się do pomocy Dyrektorów seminarjów osobnych kierowników (kierowniczki) szkół ćwiczeń.

W roku szkolnym 1922/23 Ministerstwo W. R. i O. P. reskryptem z dnia 26 września 1922 l. 22267/I zatwierdziło na stanowisku kierowniczki szkoły ćwiczeń w seminarjum nauczycielskiem żeńskiem we Lwowie nauczycielkę tej szkoły Franciszkę Arnoldową, jako pierwszą kierowniczkę szkoły ćwiczeń w O. S. L.

W Kołomyji kierownictwo szkoły ćwiczeń objął Marceli Schindler, nauczyciel seminarjum (reskrypt Ministerstwa W. R. i O. P. 25 listopada 1922 l. 25364/I).

Z uwagi na podwójny charakter służbowy kierownika (kierowniczki) szkoły ćwiczeń jest koniecznem bliższe określenie jego zakresu działania, obowiązków, praw i uprawnień. Opracowanie instrukcji jest w toku. Przy seminarjach utrakwistycznych powinny być w regule dwie szkoły ćwiczeń polska i ruska (art. 2 Dekretu o kształceniu nauczycieli).

Seminarja w Czortkowie, Jaworowie, we Lwowie ż. filja, w Rudniku i w Zaleszczykach oraz Państwowe Kursy Nauczycielskie we Lwowie, z powodu braku pomieszczenia nie posiadają własnej szkoły ćwiczeń. Zadanie szkoły ćwiczeń spełniają miejscowe publiczne szkoły powszechne. W roku szkolnym 1922/23 przybyła nowa szkoła ćwiczeń polska w Kołomyi, a w roku 1920/21 i 1921/22 w Brzeżanach.

Seminarjum żeńskie we Lwowie miało w roku szk. 1921/22 5 klasę szkoły ćwiczeń. W roku 1922/23 zwinięto ją z powodu braku uczenic. Na 7 seminarjów utrakwistycznych, 12 seminarjów nieutrakwistycznych i 1 Państwowe Kursy Nauczycielskie razem na 20 zakładów, powinno być szkół ćwiczeń 27.

(Art. 2 Dekretu o kształceniu nauczycieli).

| | |
|---|---|
| W rzeczywistości jest ich z początkiem 1922/23 . . . | 19 (70·4%) |
| w tem szkół ćwiczeń męskich . . . . . . | 12 |
| „ „ „ żeńskich . . . . . . | 7 (51%) |
| „ „ „ polskich (7 m. + 5 ż.) . . | 12 |
| „ „ „ ruskich (5 m. + 2 ż.) . . | 7 (51%) |
| „ „ „ 5 klasowych (Brzeżany) . . | 1 |
| „ „ „ 6 kl. (Rzeszów m. Przemyśl ż. rus.) | 2 |
| „ „ „ 4 klasowych . . . . . | 16 (90%) |
| 12 szkół ćwiczeń męskich liczy 50 klas 1358 uczniów, przeciętnie po . . . . . . . . . . . | 27 uczniów |
| 7 szkół ćwiczeń żeńskich liczy 31 klas 776 uczenic przeciętnie po . . . . . . . . . . . | 25 uczenic |

# Państwowe szkoły ćwiczeń,

ilość klas i frekwencję w roku szk. 1922/23 wykazuje poniższa tabelka:

| Lp. | Seminarjum | Język wykładowy | Klasa szkoły ćwiczeń 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | Razem | męska żeńska |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Brzeżany | polski | 9 | 15 | 27 | 17 | 20 | — | — | 88 | żeńska |
| 2 | Kołomyja | " | 14 | 31 | 28 | 40 | — | — | — | 113 | " |
| 3 | Krosno | " | 26 | 32 | 27 | 26 | — | — | — | 111 | męska |
| 4 | Lwów | " | 12 | 24 | 27 | 27 | — | — | — | 90 | " |
| 5 | Lwów gł. | " | 30 | 38 | 34 | 38 | — | — | — | 140 | żeńska |
| 6 | Lwów koed. | ruski | 15 | 27 | 34 | 34 | — | — | — | 110 | męska |
| | | ruski | 18 | 12 | 22 | 15 | — | — | — | 67 | żeńska |
| 7 | Przemyśl | polski | 28 | 27 | 30 | 28 | — | — | — | 113 | " |
| 8 | Przemyśl | ruski | 12 | 22 | 34 | 44 | 44 | 36 | — | 192 | " |
| 9 | Rzeszów | polski | 40 | 39 | 41 | 39 | 46 | 30 | — | 235 | męska |
| 10 | Sambor | polski | 22 | 31 | 34 | 42 | — | — | — | 129 | " |
| | | ruski | 19 | 20 | 22 | 21 | — | — | — | 82 | " |
| 11 | Sokal | polski | 16 | 20 | 20 | 20 | — | — | — | 76 | " |
| | | ruski | 12 | 23 | 22 | 33 | — | — | — | 90 | " |
| 12 | Stanisławów | polski | 34 | 33 | 33 | 42 | — | — | — | 145 | " |
| | | ruski | 17 | 20 | 30 | 30 | — | — | — | 97 | " |
| 13 | Stanisławów | polski | 14 | 11 | 17 | 21 | — | — | — | 63 | żeńska |
| 14 | Tarnopol | polski | 22 | 25 | 26 | 23 | — | — | — | 96 | męska |
| | | ruski | 27 | 28 | 22 | 20 | — | — | — | 97 | " |
| | Razem | | 387 | 478 | 530 | 563 | 110 | 66 | — | 2134 | |

Razem w 19 szkołach ćwiczeń jest 81 klas 2134 młodzieży
w tej liczbie 1225 rz. k. . (57·4%)
762 gr. k. . (35·7%)
3 ewang. . (0·14%)
6 orm. . (0·48%)
138 mojż. . (6·48%)

Największą frekwencję od szeregu lat ma męska szkoła ćwiczeń w Rzeszowie (235), najmniejszą zaś żeńsk. szk. ćwiczeń polska w Stanisławowie (63) i żeń. szk. ćwiczeń ruska we Lwowie (67). Ta ostatnia i w latach przedwojennych miała mało uczenic (1912/13 = 67)

Najniższą frekwencję wykazują oddziały (klasy) pierwsze. Objaw ten powszechny we wszystkich szkołach elementarnych okręgu Lwowskiego jest naturalnem i przewidzianem następstwem wojny światowej (1914—1922). Z powodu niskiej frekwencji zarządzono w roku 1922/23 łączenie I i II oddziału szk. ćwiczeń w Sokalu (Reskr. 7/12 1922 L: 7608/I. S.) w jeden oddział z nauką niepodzielną.

W innych miejscowościach z powodu szczupłości sal szkolnych łączenia nie zarządzono. Dla szkół powszechnych wydano w tym duchu zarządzenia okólnikiem z dnia 11 października 1922 l: 35334/I. L.

## 9. Szkoły ćwiczeń w seminarjach prywatnych.

Z prywatnych seminarjów nauczycielskich w roku 1922/23 tylko 6 posiada własne szkoły ćwiczeń, z tych seminarjum A. Rychnowskiej, mające 1 tylko klasę 3 z 5 uczniami — nie może być brane w rachubę.

Własne szkoły cwiczeń mają następujące seminarja prywatne:

| L. p. | SEMINARJUM | Język wykładowy | Klasy szkoły ćwiczeń 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | Razem | żeńska męska |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Kołomyja: Ukr. Tow. Ped. | ruski | 33 | 35 | 52 | 37 | 30 | 48 | 31 | 266 | żeńska |
| 2 | Lwów: Z. Strzałkowskiej | polski | 6 | 8 | 11 | 7 | — | — | — | 32 | męska |
| | | polski | 11 | 12 | 26 | 30 | — | — | — | 79 | żeńska |
| 3 | Łańcut: SS. Boromeuszek | polski | 11 | 37 | 38 | 41 | 43 | 39 | 50 | 259 | żeńska |
| 4 | Stanisławów: SS. Bazyljanek | ruski | 15 | 24 | 31 | 33 | 33 | 27 | 36 | 199 | żeńska |
| 5 | Drohobycz: SS. Bazyljanek | ruski | — | 11 | 24 | 29 | 25 | 21 | — | 110 | żeńska |
| | Razem . . | | 76 | 127 | 182 | 177 | 131 | 135 | 117 | 945 | |

Inne seminarja prywatne kształcą kandydatki praktycznie w publicznych szkołach powszechnych. Brak szkół cwiczeń przy seminarjach prywatnych wpływa ujemnie na jakość wyszkolenia kandydatek pod względem praktycznym. Seminarja prywatne: Z. Strzałkowskiej we Lwowie SS. Boromeuszek w Łańcucie posiadają także ogródki dziecięce jedno-oddziałowe. W pierwszym liczba dzieci wynosi w roku 1922/23 29, w drugim 25.

## 10. Terytorjalne rozmieszczenie seminarjów.

Województwo lwowskie: 2,718.900 mieszkańców*, 27024 km² na 28 powiatów liczy 29 seminarjów (Drohobycz 2 sem., Jarosław 1, Jaworów 2, Krosno 2, Lwów 8, Łańcut 1, Przemyśl 4, Rzeszów 2, Sambor 3, Sokal 2, Tarnobrzeg 1, Rudnik 1).

Województwo stanisławowskie: 1,348.500 mieszkańców*, 18.368 km² na 16 powiatów ma 8 seminarjów (Kołomyja 2, Stanisławów 4, Stryj 2).

Województwo tarnopolskie: 1,429.600 mieszkańców*, 16240 km² na 17 powiatów liczy 10 seminarjów (Brody 1, Brzeżany 1, Buczacz 1, Czortków 2, Tarnopol 2, Trembowla 1, Zaleszczyki 1, Złoczów 1).

## 11. Nadzór szkolny w seminarjach nauczycielskich.

Co do nadzoru rozdzielono w r. 1922/23 wszystkie seminarja między 7 okręgowych wizytatorów szkół powszechnych.

B r o n i s ł a w G e b e r t: Drohobycz, polskie pryw. ż. 1, Lwów, pań. męs. 1, Lwów, państw. ż. 1, Lwów, filja ż. 1, Lwów, sem. ochr. 1, Lwów, pryw. A. Rychnowskiej 1, Lwów, Z. Strzałkowskiej pryw. 1. Razem 7 (oprócz tego 9 powiatów z 843 szkołami pow.).

E d w a r d H o r w a t h: Jarosław pryw. ż. 1, Krosno pań. męs. 1, Krosno pryw. ż. 1, Przemyśl pań. ż. 1, Przemyśl pryw. ż. 1, Przemyśl pryw. m. 1, Razem 6 (prócz tego 10 powiatów z 865 szkołami powsz.).

J a n M a t i j ó w: Jaworów pryw ż. rus. 1, Drohobycz pryw. ż. rus. 1, Kołomyja pryw. ż. rus. 1, Lwów pań. rus. sem. koed. 1, Przemyśl pań. rus. 1, Stryj pryw. ż. rus 1, Razem 8 (prócz tego 8 powiatów z 573 szkołami powsz.).

M i e c z y s ł a w P i ą t k o w s k i: Brody pryw. ż. 1, Brzeżany pań. m. 1, Lwów koed. pań. kursy naucz. 1, Rudnik pań. m. 1, Sambor pań. m. 1, Sambor pryw. ż. 1, Tarnopol pań. m. 1, Tarnopol pryw. ż. 1, Złoczów pryw. ż. 1. Razem 9 (prócz tego 2 powiaty z 133 szkołami powsz., 2 wyższe kursy nauczycielskie Lwów, 10 kursów dokształcających wakacyjnych i 37 kursów dokształcających wieczornych).

T a d e u s z W i t w i c k i: Łańcut pryw. ż. 1, Rzeszów pań. m. 1, Rzeszów pryw. ż. 1, Tarnobrzeg pryw. ż. 1, Razem 4 (prócz tego 10 powiatów z 680 szkołami powsz.).

M i e c z y s ł a w W o j k o w s k i: Czortków pań. m. 1, Czortków pryw. ż. 1, Jaworów pań. ż. 1, Kołomyja pań. ż. 1, Stanisławów pań. m. 1, Stanisławów pań. ż. 1, Stanisławów pryw. ż. 1, Stryj pryw. ż. 1, Trembowla pryw. ż. 1, Razem 9 (oprócz tego 9 powiatów z 661 szkołami powsz.).

O t t o M i e c z y s ł a w Ż u k o w s k i: Buczacz pryw. ż. 1, Sokal pań. m. 1, Sokal pryw. ż. 1, Zaleszczyki pań. koed. 1, Razem 4 (oprócz tego 11 powiatów z 855 szkołami).

*) Według spisu z 30/9 roku 1921. Daty Głównego Urzędu statystycznego.

Ogólny nadzór nad wszystkiemi seminarjami ma wizytator szkół dr. Stanisław Tynelski.

Kierownikiem admin. biura seminarjów nauczycielskich jest Inspektor szkolny, Kazimierz Kwieciński.

## 12. Tworzenie nowych seminarjów państwowych.

Na najbliższą przyszłość Kuratorjum O. S. L. zamierza uzyskać usamodzielnienie filji żeńskiego seminarjum we Lwowie, oraz przeprowadzić upaństwowienie prywatnego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Przemyślu. Na dalszym planie upaństwowienie żeńskiego seminarjum w Jarosławiu, Stryju i Tarnopolu, ewentualnie w Brodach.

Zrealizowanie zamierzeń co do przyjęcia prywatnych zakładów na etat państwowy zależne jest przedewszystkiem od rodzaju i jakości świadczeń ze strony gmin, względnie czynników interesowanych na rzecz tych zakładów i od należytego zabezpieczenia dla nich odpowiedniego pomieszczenia. Stanu takiego jaki jest obecnie co do pomieszczenia seminarjów Kuratorjum O. S. L. popierać dalej nie może. Forsownego zakładania seminarjów Skarb Państwa nie wytrzyma. Lepiej będzie, gdy istniejące zakłady rozwiną się należycie i udoskonalą.

Sprawa upaństwowienia prywatnego seminarjum żeńskiego w Stryju przewleka się z powodu braku pomieszczenia.

## 13. Pomieszczenie państw. seminarjów nauczycielskich.

Pomieszczenie państwowych seminarjów nauczycielskich Kuratorjum O. S. L. według stanu z dnia 1 listopada 1922 pozostawia wiele do życzenia.

Niektóre zakłady mają wprawdzie budynki umyślnie na cele szkolne wystawione (Krosno m., Lwów ż., Rzeszów m., Sambor m., Sokal m., Tarnopol m.), lecz obecnie już są za szczupłe (Krosno, Lwów ż.) a do tego bez urządzeń nowoczesnych i zniszczone wskutek wypadków wojennych. Inne seminarja są umieszczone w lokalnościach nie nadających się na szkoły lub nie odpowiadających celowi, względnie wymagających gruntownej rekonstrukcji (Brzeżany, Czortków, Kołomyja, Lwów m., Lwów ż. filja, Przemyśl ż., Przemyśl rus. Rudnik, Stanisławów m., Stanisławów ż., Zaleszczyki), a wreszcie są takie, które nie mają własnego pomieszczenia, a znajdują chwilowy przytułek w lokalnościach innych szkół publicznych (Jaworów ż. Lwów kursy ruskie, Lwów P. K. U., Lwów Semin. ochr.).

Na 21 zakładów tylko 5 posiada (1922/23) własne budynki skarbowe, a to Lwów ż, Sambor m., Sokal m., Stanisławów m. Stanisławów ż. Dwanaście seminarjów mieści się w lokalnościach najętych: Brzeżany ż., Czortków m., Kołomyja ż., Krosno m., Lwów m., Lwów ż. filja, Lwów rus., Przemyśl ż., Przemyśl rus., Rudnik m., Rzeszów m., Tarnopol m.; dla czterech dopiero szuka się stałego własnego pomieszczenia.

# Pomieszczenie państwowych seminarjów nauczycielskich z początkiem roku 1922/23.

| L. p. | Seminarjum | Opis budynku | Ilość* zajmowanych ubikacyj | Z tego przypada na | | | | | Właściciel | UWAGA |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | salę gimn. | mieszkanie dyrektora | | mieszkanie służby | | | |
| | | | | | pokój | kuchnia | pokój | kuchnia | | |
| 1 | Brzeżany ż. ul. Gärtlera l. 1. | 2-piątrowy bez ogrodu | 16 | — | 2 | 1 | 1 | 1 | Gmina Brzeżany | — |
| 2 | Czortków m. | 2-piątrowy 1-piątrowy 1-parterowy | 16 | — | 3 | 1 | 1 | — | Kółko Rolnicze | Część budynku zajmuje Kółko Rolnicze |
| 3 | Jaworów ż. | 1-piątrowy w odbudowie | 4 | — | 3 | 1 | — | — | Akt darowizny w toku | — |
| 4 | Kołomyja ż. Kraszewskiego 6. | parterowy | 11 | — | — | — | — | 1 | T. S. L. | Budynek przerobiony ze stajen |
| 5 | Krosno m. Piotra Skargi | 2-piątrowy | 25 | — | 4 | 1 | 1 | 1 | Gmina Krosno | Gmach zbudowany dla seminarjum |
| 6 | Lwów m. ul. Nabielaka 67. | 3-piątrowy dom czynszowy | 42 | — | — | — | 3 | 3 | Adam i Angela Didurowie | — |
| 7 | Lwów ż. ul. Sakramentek | 2-piątrowy z ogródkiem | 36 | 1 | — | — | 2 | 2 | Skarb Państwa | Gmach budowany dla seminarjum |
| 8 | Lwów ż. filja, ul. Słodowa 6. | 2-piątrowy z ogrodem | 9 | — | — | — | — | — | Komitet Internatu sem. żeńsk. | Część budynku zajmuje internat |
| 9 | Lwów Sem. ochr. ul. Sakramentek | mieści się w budynku sem. ż. | 4 | — | — | — | — | — | — | — |
| 10 | Lwów P. K. N. ul. Głowińskiego. | 3-piątrowy szkoła im. św. Antoniego | 4 | 1 | — | — | — | — | Gmina Lwów | — |

| | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 11 | Lwów ul. Strzała 1. | 3-piątrowy dom czynszowy | 10 | — | — | — | — | 1 | Marja Iszkowska | Część budynku zajmują lokatorowie |
| | Seminarjum teol. ruskie ul. Sykstuska. | 2-piątrowy sem. duch. | 4 | — | — | — | — | — | Fundusz religijny | Część budynku zajmuje wojsko |
| 12 | Przemyśl ż. ul. 22. stycznia 5. | 2-piątrowy z ogrodem | 44 | 1 | 4 | 1 | 1 | 1 | Konwent PP. Benedyktynek | Gmach budowany dla szkoły powsz. |
| 13 | Przemyśl ruskie Tatarska 6. | 2-piątrowy | 16 | — | — | — | — | — | Instytut ruskich dziewcząt | — |
| 14 | Rudnik m. | 2-piątrowy z ogrodem | 11 | — | — | — | 1 | 1 | Tow. Opieki nad internatem | Część budynku zajmuje internat |
| 15 | Rzeszów m. ul. Krakowska. | 2-piątrowy z ogrodem | 54 | 1 | 4 | 1 | 1 | 1 | Fundacja im. Dr Jana Towarnickiego | Budynek stawiany dla seminarjum |
| 16 | Sambor m. | 2-piątrowy z ogr. 1 gospodarczy | 37 | 1 | 4 | 1 | 1 | 1 | Skarb Państwa | Gmach stawiany dla seminarjum |
| 17 | Sokal m. | 2-piątrowy z ogrodem | 36 | 1 | 3 | 1 | 1 | 1 | Skarb Państwa | Część budynku zajmuje Kasa Skarbowa |
| 18 | Stanisławów m. pl. Trynitarski 2. | 1-piątrowy | 27 | — | — | — | 1 | 1 | Skarb Państwa | — |
| 19 | Stanisławów ż. róg Gazowej i Wałowej | 1-piątrowy 2 parterowe z ogrodem | 19 | 1 | — | — | — | 1 | Skarb Państwa | — |
| 20 | Tarnopol m. ul. Kaczały. | 3-piątrowy z suterenami | 46 | — | — | — | — | — | Towarzystwo Szkoły Ludowej — Kraków | Gmach stawiany dla szkoły |
| 21 | Zaleszczyki ul. Kochanowskiego 66. | 1-piątrowy z ogrodem 1 gosp. bud. | 21 | — | 3 | 1 | 1 | 1 | Stella Turnau | Parter zajmuje sąd |

UWAGA: * Bez kurytarzy, przedsionków i innych przyn.

## 14. Budynki państwowe.

Z 5 budynków skarbowych najmniej odpowiada celowi budynek seminarjum męskiego w Stanisławowie.

a) Położony jest przy placu targowym — w miejscu ruchliwem i hałaśliwem, nie ma sali gimnastycznej, boiska ani ogrodu — brak mieszkania dla dyrektora. Konieczną rzeczą jest przeprowadzić gruntowną rekonstrukcję i dobudowę 3 piętra, do czego Kuratorjum zasadniczo się skłania.

b) Stanisławowskie seminarjum żeńskie nie ma również lokalności specjalnie na cele szkolne budowanych, posiada przy zbiegu ulic Gazowej i Wałowej: jeden dom piątrowy, dwa domy parterowe, jeden domek gospodarczy, obszerne podwórze i 8 arów ogrodu. W tych lokalnościach jest pomieszczenie narazie dostateczne, ale niewygodne. Jest jednak możność rozbudowy.

c) Budynek seminarjum żeńskiego we Lwowie już przed wojną był za ciasny, tak, że mieszkanie dyrektora musiano obrócić na klasy. Obecnie z powodu klas równorzędnych i reorganizacji kursu Froebla stan ten znacznie się pogorszył. W razie tworzenia wyższych klas (5, 6 i 7) szkoły ćwiczeń brakłoby zupełnie pomieszczenia w budynku. Zakład nie posiada boiska, ani większego ogrodu — tylko od frontu obok budynku kawałek parceli około 400 $m^2$. Położenie słoneczne, spokojne. Rozszerzenie możliwe przez dobudowę ewentualnie przez nadbudowę. Sprawa jest w programie najbliższych prac remontowych — jej rozwiązanie zależy od kredytów, które będą na ten cel przyzwolone.

d) i e) Seminarja w Samborze i Sokalu posiadają budynki 2 piątrowe obszerne, osobne sale gimnastyczne i ogrody. Wskutek kwaterunków różnych wojsk mocno zniszczone obecnie w odbudowie, która przeciągnie się jeszcze rok jeden.

Cztery ubikacje w seminarjum sokalskiem zajęła w r. 1921/22 mimo sprzeciwu Kuratorjum O. S. L. Kasa Skarbowa w Sokalu. Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych we Lwowie popiera stanowisko Kuratorjum.

Na remont budynków seminarjalnych we Lwowie ż., Sokalu i Stanisławowie przyznało Ministerstwo W. R. i O. P. na rok 1922 kredyt 30,000.000 Mp. Kredyt ten został otwarty dopiero w czasie wakacyj letnich 1922. Wskutek spóźnionej pory nie można było przeprowadzić remontu w całości przed zimą, — a w Stanisławowie wogóle rozpocząć.

## 15. Lokale najęte.

a) W Krośnie wystawiła gmina budynek specjalnie dla seminarjum i wydzierżawiła go Skarbowi Państwa. Brak tam sali gimnastycznej i boiska — w razie otwarcia szkoły ćwiczeń 7-klas. — brak pomieszczenia dla 3 klas.

b) Seminarjum m. w Tarnopolu otrzymało pomieszczenie w r. 1911/12 w budynku 3 piętrowym przy ul. Kaczały, wystawionym na ten cel przez T. S. L. i wydzierżawionym Skarbowi Państwa. Brak tam również sali gim-

nastycznej i boiska, a nawet podwórza. Odrestaurowany po wojnach kosztem Skarbu Państwa daje przytułek dwom szkołom powszechnym, których lokalności wskutek działań wojennych zupełnie zniszczone.

c) W Rzeszowie wybudowała gmach osobny przy ul. Krakowskiej na pomieszczenie seminarjum Fundacja im. Dra Jana Towarnickiego. Budynek obszerny — po wojnie odrestaurowany. W roku 1919 Fundacja skłonną była sprzedać go Skarbowi Państwa według ceny szacunkowej za 1,000.000 koron. B. Rsk. przedłożyła odpowiednie wnioski Ministerstwu W. R. i O. P. sprawa jednąk wówczas upadła z powodu braku kredytów.

d) Dla seminarjum brzeżańskiego i szkoły ćwiczeń wynajęto od gminy 16 ubikacyj w budynku 2 piętrowym lk. 162 i w drugim budynku lk. 413 nie nadającym się wcale na cele szkolne. Ilość ubikacyj nie wystarczająca, bez sali gimnastycznej, boiska i ogrodu, a nawet odpowiedniego podwórza. Nauka gimnastyki odbywa się w sali Sokoła. Gmina ofiarowała bezpłatnie grunt pod budowę lwk. 2271 obszar 2 morgi 706 sążni kwadratowych (3906 sążni kwadr.). Prac przedwstępnych do budowy jeszcze nie rozpoczęto. W preliminarzu budżetu na rok 1923 Kuratorjum O. S. L. prosi na ten cel o odpowiedni kredyt. O ile kredyt zostanie przyznany, a Ministerstwo W. R. i O. P. zgodzi się na ten obszar pod budowę, będzie można z wiosną 1923 rozpisać ofertę na budowę. Rozważanem jest także umieszczenie seminarjum w zamku Sieniawskich w Brzeżanach. Ze sfer władnych poczyniono w roku 1922 starania, aby zamek ten w stylu renesansowym przejął Rząd na własność, odrestaurował i oddał na cele szkolne.

e) W Czortkowie zajmuje seminarjum lokalności w 3 budynkach obok siebie stojących, własność Kółka rolniczego. Współlokatorem jest właściciel. Rzecz jasna, że w tych warunkach rozwój zakładu natrafia na trudności. Rolę szkoły ćwiczeń spełnia miejscowa 7-klasowa szkoła powszechna, odległa od seminarjum o 300 kroków. Pod budowę gimnazjum i seminarjum ofiarowała gmina bezpłatnie 26 arów 19 $m^2$. Obszar pod dwa budynki za mały. Sprawa budowy własnego budynku dla seminarjum z powodu niedostatecznych świadczeń na ten cel ze strony gminy musi ulec zwłoce. Niezależnie od tego Kuratorjum O. S. L. proponuje w preliminarzu budżetu na rok 1923 odpowiednią kwotę na zakupno gruntu pod budowę.

f) W Jaworowie seminarjum otwarte dnia 1 września 1920 mieściło się do dnia 27 listopada 1922 w lokalnościach państwowego gimnazjum. Nauka odbywała się w godzinach popołudniowych, a praktyczne kształcenie kandydatek w szkole powszechnej rano znajdującej się w pobliżu. Gmina miasta i hr. Dębicki ofiarowali na rzecz Skarbu Państwa parcele obszaru około 2800 $m^2$ ze zniszczonym w czasie wojny budynkiem parterowym. Akt darowizny już przygotowany, ale jeszcze nie przeprowadzony. Miejscowe czynniki, a szczególnie Koło T. S. L. w Jaworowie, zawiązały Komitet, który miał zebrać fundusze i odrestaurować budynek na darowanej parceli. Sprawa odbudowy idzie powoli z powodu braku funduszów, mimo iż Kuratorjum O. S. L. udzieliło Komitetowi subwencji 8.200.000 Mp., a Ekspozytura odbudowy

w Sądowej Wiszni dostarczyła w znacznej części materjału budowlanego. Od dnia 27 listopada 1922 przeniesiono 4 kursy seminarjalne do parteru nowego budynku. Nauka wskutek tego odbywa się już rano.

Rozwój tego zakładu zależeć będzie od pomocy, jakiej udzielą czynniki miejscowe Skarbowi na rzecz zakładu, a jaką w sposób co prawda nie wiążący obiecywały zanim zakład otwarto.

Chodzi przedewszystkiem o wykończenie budynku, o pomieszczenie dla internatu i o mieszkanie dla dyrektora seminarjum, oraz przydział mieszkań dla nauczycieli zakładu. Kuratorjum O. S. L. preliminowało w budżecie na rok 1923 odpowiednią kwotę na dokończenie budynku — gdy akt darowizny zostanie przeprowadzony.

g) Seminarjum żeńskie w Kołomyji — dawniej pryw. seminarjum im. św. Bronisławy — upaństwowione od dnia 1 stycznia 1922, mieści się w lokalnościach wynajętych od T. S. L. Budynek parterowy (oficyny) niegdyś stajnie — nie nadaje się zupełnie na cele szkolne.

Innego jednak umieszczenia narazie znaleść nie można. Nauka gimnastyki odbywa się w sali Sokoła. Szkoła ćwiczeń zajmuje 4 ubikacje szkoły powszechnej im. Jadwigi, znajdującej się obok seminarjum.

Czynniki miejscowe polskie, szczególnie gmina miasta okazuje wiele zainteresowania się tym zakładem. Gmina ofiarowała bezpłatnie grunt pod budowę seminarjum obszaru 30 arów. Dotychczas nie oddano go jeszcze w posiadanie. Kuratorjum O. S. L. sprawę pomieszczenia dla seminarjum kołomyjskiego umieściło jako jedną z pierwszych prac programowych, odnoszących się do lokali szkolnych.

W roku 1921 nadarzała się sposobność nabycia od SS. Urszulanek w Kołomyi za 16,000.000 Mp. całej ich posiadłości w Kołomyi. Przedwstępną umowę warunkową zawarto. Z powodu braku kredytów sprawa upadła.

h) Seminarjum męskie we Lwowie zajmuje kamienicę 3 piątrową czynszową przy ul. Nabielaka l. 67 własność Adama i Angeli Didurów, oraz 10 ubikacyj z kamienicy przytykającej 3 piątrowej od ul. Strzała l. 1 własność Marji Iszkowskiej.

Gdy w roku 1919/20 utworzono z młodzieży narodowości ruskiej obu seminarjów we Lwowie osobne oddziały równorzędne oddano na ich pomieszczenie lokalności w kamienicy przy ul. Strzała l. 1 (boczna Isakowicza).

Pomieszczenie i jedno i drugie jest jak najfatalniejsze. Pomijając już szczupłość sal (niektóre 2·5×2 5, 3×3), kręte schody, brak światła, korytarzy podwórza, sali gimnastycznej, sali rysunkowej, obecność prywatnych lokatorów (w kamienicy przy ul. Strzała), budynki oba ze względu na bezpieczeństwo życia, nie nadają się na pomieszczenie szkoły i do tego tak licznej jak wspomniane zakłady.

Seminarjum męskie (polskie) niema w budynku sali rysunkowej i gimnastycznej, dla tej nauki wynajmuje Kuratorjum O. S. L. dwie sale w internacie im. G. Piramowicza przy ul. Listopada l. 6 (odległość 1 i pół km.). Niema również mieszkania dla dyrektora zakładu.

i) Oddziały ruskie seminarjum męskiego i żeńskiego zajmują ubikacje przy ul. Strzała l. 1, szkoła ćwiczeń męska i żeńska ruska mieści się w 4 salach seminarjum duchownego gr.-kat. od ul. Sykstuskiej (3 km.), (dawniej miała pomieszczenie w lokalnościach Ruskiego Tow. Pedag. przy ul. Mochnackiego 12, skąd musiała ustąpić z powodu usunięcia jej przez Wydział Ruskiego Tow. Pedagogicznego), na gimnastykę uczęszczała młodzież ruska w roku 1921/22 do sali bursy U. T. P. im. Kard. Sembratowicza przy ul. Chrzanowskiej l. 9 (1 i pół km.), a część kursów ruskich miała naukę w lokalnościach zakładu SS. Bazyljanek przy ul. Potockiego l. 95 (1 i pół km.).

W roku szkolnym 1922/23 seminarjum nie korzysta już z lokalności SS. Bazyljanek i Bursy ruskiej. — Młodzież chodzi na gimnastykę do Sokoła ruskiego. (Podwale — odległość 4 km.).

Dla oddziałów ruskich odstępuje Konsystorz obrządku gr.-kat. i Rektorat gr.-kat. seminarjum duchownego lokalności w budynku seminarjum duchownego od ul. Sykstuskiej. Dotychczas można było zająć tylko 4 sale, resztę jeszcze zajmuje wojsko. O ile lokalności te zostaną zwolnione z kwaterunku wojskowego, a oddane na cele seminarjum t. j. oddziałów ruskich, zostanie rozwiązaną na jakiś czas sprawa pomieszczenia dla tego zakładu.

Zyska na tem seminarjum polskie, gdyż otrzyma z powrotem lokalności przytykające od ul. Strzała 1.

h) Jedną z pierwszych budowli, które Kuratorjum O. S. L. zamierza przeprowadzić w najbliższej przyszłości, jest budowa gmachu dla męskiego seminarjum lwowskiego. Zrealizowanie tych zamierzeń zależy od kredytów, jakie będą na ten cel przyzwolone i od stanowiska Ministerstwa W. R. i O. P., jakie zajmie wobec wniosku Kuratorjum, by gmach ten wybudować na własnej parceli obszaru przeszło 2000·247 sążni 72 arów 89 m². przy ul. Potockiego (grunt dawniej Piątkowskiego zakupiony przez b. Rząd austr. kontraktem z dnia 7 lutego 1912). Ministerstwo żąda, by obszar pod budowę dla seminarjów miał od 3—15 morgów. Sprawa z uwagi na stosunki lwowskie nie łatwa do rozwiązania, a ze względów budżetowych na razie nie do przeprowadzenia.

W budżetach za rok 1920, 1921 i 1922 wstawione były na budowę seminarjum męskiego we Lwowie kwoty 4,000.000, 5,000.000 i 20,000.000 Mp. Z kredytem tym nie można było przystąpić do żadnych prac wstępnych, ponieważ kwestja gruntu nie była i nie jest rozwiązaną.

Wobec tego kredyty coroczne przepadają, Kuratorjum O. S. L. czyni starania o wynalezienie parceli budowlanej, odpowiadającej mniej więcej warunkom, stawianym przez Ministerstwo, lecz dotychczas bez skutku. — Trudność leży w tem, że grunt taki ma być wielki (3—15 morgów) i blisko mieszkań, z uwagi na szkołę ćwiczeń, — a takich na obszarze Lwowa niema. Poza tem Kuratorjum O. S. L. nie rozporządza żadnym kredytem na kupno gruntu, a bez płynnej gotówki nie można przeprowadzić żadnej transakcji. — Pozostał tedy grunt przy ul. Potockiego, zakupiony jeszcze przed

wybuchem wojny światowej. Miejsce odpowiednie, zaciszne, szkoła ćwiczeń będzie miała frekwencję, gdyż odległość najbliższych publicznych szkół powszechnych jest znaczna (3—4 km), a obszar 2000 sążni kwadratowych powinien na taką budowę wystarczyć.

j) Oddziały równorzędne seminarjum żeńskiego we Lwowie (filja) umieszczono w wynajętych ubikacjach Internatu dla uczenic seminarjum przy ul. Słodowej l. 6.

Lokalności te nie nadają się na cele szkolne. Wobec katastrofalnego braku mieszkań we Lwowie to umieszczenie musi się uważać za znośne. Rolę szkoły ćwiczeń spełnia szkoła powszechna im. św. Antoniego, oddalona od filji około 500 m. Tam też odbywa się nauka gimnastyki.

k) Seminarjum ochroniarskie z ogródkiem dziecięcym we Lwowie mieści się pod jednym dachem z seminarjum żeńskiem przy ul. Sakramentek. Umieszczenie na razie wystarczające.

l) Państwowe Kursy Nauczycielskie we Lwowie mieściły się w roku szkolnym 1921/22 z konieczności w seminarjum męskiem. W roku 1922/23 Rada szkolna miejska odstąpiła bezinteresownie do dyspozycji Kuratorjum O. S. L. 4 sale w szkole męskiej im. św. Antoniego przy ul. Głowińskiego i tam przeniesiono P. K. N. Jeżeli zakład ten ma się rozwinąć, musi uzyskać własny budynek.

m) n) Przemyskie seminarjum żeńskie umieszczone w lokalnościach najętych od konwentu PP. Benedyktynek, zaś oddziały ruskie w Instytucie dla ruskich dziewcząt w Przemyślu, ul. Tatarska l. 6. Pomieszczenie, jak na stosunki przemyskie, odpowiednie.

o) Seminarjum w Rudniku wynajmuje lokalności od Towarzystwa Opieki nad Internatem im. św.Stanisława Kostki dla uczniów seminarjum w Rudniku. Innego pomieszczenia, z powodu spalenia Rudnika w czasie wojny, znaleść nie można. — Stąd konieczna potrzeba budowy gmachu dla seminarjum.

Aktem darowizny z daty Nisko dnia 14 czerwca 1919 l. R. 3614 odstąpili Róża z Branickich hr. Tarnowska i Hieronim hr. Tarnowski parcelę budowlaną obszaru 2 ha 42 arów 22 m² pod budowę seminarjum, oraz dom drewniany i szopę, znajdujące się na tej parceli do użytku seminarjum.

Budowę zamierza Kuratorjum O. S. L. rozpocząć w najbliższej przyszłości. W preliminarzu budżetu 1923 Ministerstwa Robót Publicznych wstawiono na ten cel odpowiednią kwotę. Poza tem jest nadzieja, że materjału budowlanego z niedokończonego budynku Sądu powiatowego w Rudniku można będzie użyć na budowę seminarjum, na co Prezes Sądu apelacyjnego w Krakowie i Ministerstwo Sprawiedliwości w zasadzie się godzą.

p) Seminarjum w Zaleszczykach nie ma również własnego budynku. Wspólne pomieszczenie ze Sądem powiatowym nie wpływa korzystnie na naukę. Seminarjum to posiada własny ogród doświadczalny 78 arów 34 m².

Na 21 seminarjów tylko 8 ma mieszkanie służbowe dla dyrektora: Brzeżany, Czortków, Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Sambor, Sokal, Zaleszczyki.

O korzystniejsze pomieszczenie seminarjów nauczycielskich czyni Kuratorjum O. S. L. usilne starania, są to jednak obecnie tylko teoretyczne rozważania. Z powodu braku mieszkań i stagnacji w budownictwie, nie ma żadnego wyboru, więc musi się poprzestać na tem, co jest. O budowie zaś własnych gmachów dla wszystkich zakładów odrazu mowy być nie może.

Właściciele budynków najętych remontu nie przeprowadzają, o jakichś rekonstrukcjach wobec niskiego komornego słyszeć nie chcą. Ustawa o ochronie lokatorów nie pozwala im podwyższać czynszu, stąd lokale te Kuratorjum O. S. L. chcąc uchronić przed zniszczeniem zmuszone remontować konserwować, utrzymywać w nich porządek i t. d., a koszt pokrywać z funduszów Skarbu Państwa.

## 16. Lokale seminarjów prywatnych.

Pomieszczenie seminarjów prywatnych przedstawia się rozmaicie. Najlepsze pomieszczenie posiada seminarjum Zofji Strzałkowskiej we Lwowie przy ul. Zielonej, które ma również własny internat (pensjonat). (c. d. nast. str.)

## 17. Frekwencja w roku 1922/23 a) w państwowych seminarjach męskich.

| L. p. | Seminarjum | KURS | | | | | | Obrządek (wyznanie) | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | O* | I | II | III | IV | Razem | r.-k. | gr.-k. | or.-k. | ew. | praw. | mojż. |
| 1 | Czortków | — | 27 | 36 | 30 | 21 | 114 | 83 | 21 | 1 | — | — | 9 |
| 2 | Krosno | 39 | 46 | 35 | 28 | 26 | 174 | 169 | 5 | — | — | — | — |
| 3 | Lwów | 34 | a b 64 | a b 59 | a b 55 | 28 | 240 | 234 | 3 | — | 1 | 1 | 1 |
| 4 | Rudnik n/S | 27 | 52 | 30 | 17 | 9 | 135 | 135 | — | — | — | — | — |
| 5 | Rzeszów | 52 | a b 64 | 40 | 31 | 19 | 206 | 204 | 2 | — | — | — | — |
| 6 | Sambor | — | a b 88 | a b 76 | 53 | 45 | 262 | 185 | 76 | — | — | — | 1 |
| 7 | Sokal | 27 | 45 | 35 | 32 | 23 | 162 | 92 | 69 | — | — | 1 | — |
| 8 | Stanisławów | 27 | 57 | a b 64 | 39 | 40 | 227 | 184 | 37 | — | 1 | — | 5 |
| 9 | Tarnopol | 33 | 52 | 35 | 34 | 23 | 177 | 117 | 57 | — | — | — | 3 |
| | Razem | 239 | 495 | 410 | 319 | 234 | 1697 | 1403 | 270 | 1 | 2 | 2 | 19 |

Odpowiednie pomieszczenie mają seminarja utrzymywane przez SS. Bazyljanki w Jaworowie, Drohobyczu, Stanisławowie, PP. Benedyktynki w Przemyślu, SS. Boromeuszki w Łańcucie. Najgorzej przedstawiają się pod tym względem seminarja, które są własnością osób prywatnych.

Na 26 zakładów prywatnych tylko sześć mieści się we własnych lokalnościach: Drohobycz SS. Bazyljanek, Jaworów SS. Bazyljanek, Lwów Strzałkowskiej, Łańcut SS. Boromeuszek, Przemyśl PP. Benedyktynek, Stanisławów SS. Bazyljanek, a 20 w lokalnościach obcych — z tego 14 korzysta z gościnności szkół publicznych i ma naukę popołudniu.

## b) W państwowych seminarjach żeńskich.

| L. p. | Seminarjum | KURS | | | | | Obrządek (wyznanie) | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | I | II | III | IV | Razem | r.-k. | gr.-k. | or.-k. | ew. | praw. | mojż. |
| 1 | Brzeżany | 34 | 37 | 34 | 29 | 134 | 89 | 26 | — | — | — | 19 |
| 2 | Jaworów | 40 | 40 | 40 | 20 | 140 | 136 | 1 | — | — | — | 3 |
| 3 | Kołomyja | 49 | a b 68 | 49 | 35 | 201 | 191 | — | — | 1 | — | 9 |
| 4 | Lwów—Zakład główny | a b 103 | a b 106 | a b 98 | a b 90 | 397 | 393 | — | — | 3 | — | 1 |
| 5 | Lwów—Filja | c 51 | c d 94 | c d 87 | c 49 | 281 | 279 | 1 | — | 1 | — | — |
| 6 | Przemyśl | a b 84 | a b c 114 | a b 99 | a b 77 | 374 | 373 | — | — | — | — | 1 |
| 7 | Przemyśl kursy ruskie | 50 | a b 80 | 51 | 51 | 232 | — | 225 | — | — | — | 7 |
| 8 | Stanisławów | 41 | a b 84 | 44 | 46 | 215 | 214 | — | — | — | — | 1 |
| | Razem | 452 | 623 | 502 | 397 | 1974 | 1675 | 253 | — | 5 | — | 41 |

UWAGA: W żeńskich seminarjach klas przygotowawczych niema.

## c) W koedukacyjnych seminarjach i państwowych kursach nauczycielskich w roku 1922/23.

| Seminarjum | KURS | | | | | | | | Razem | | Obrządek (wyznanie) | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | I | | II | | III | | IV | | | | rzym.-kat. | | gr.-kat. | | orm.-kat. | | ewang. | | prawosł. | | mojż. | |
| | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. | m. | ż. |
| Lwów P. K. N. | — | — | — | — | 11 | 21 | 16 | 27 | 27 | 48 | 26 | 48 | 1 | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| Lwów Seminarjum z rus. jęz. naucz. | 40 | 40 | 40 | a b 98 | 42 | a b 100 | 18 | 43 | 140 | 281 | — | 2 | 137 | 279 | — | — | — | — | 3 | — | — | — |
| Zaleszczyki | 33 | — | 18 | 21 | 19 | 22 | 24 | 7 | 94 | 50 | 48 | 17 | 30 | 18 | — | — | 2 | — | — | — | 14 | 15 |
| Razem | 73 | 40 | 58 | 119 | 72 | 143 | 58 | 77 | 261 | 379 | 74 | 67 | 168 | 297 | — | — | 2 | — | 3 | — | 14 | 15 |
| | | | | | | | | | 640 | | | | | | | | | | | | | |

## a) Frekwencja w roku 1922/23 w prywatnych seminarjach męskich.

| L. p. | Seminarjum | KURS | | | | | Obrządek (wyznanie) | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | I | II | III | IV | Razem | r.-k. | gr.-k. | or.-k. | ew. | praw. | mojż. |
| 1 | Przemyśl polskie | 47 | — | — | — | 47 | 42 | 5 | — | — | — | — |
| | Razem | 47 | — | — | — | 47 | 42 | 5 | — | — | — | — |

## b) Frekwencja w pryw. semin. naucz. żeńsk. w roku 1922/23.

| L. porząd. | Seminarjum | KURS SEMIN. | | | | | | Obrządek (wyznanie) | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | O | I | II | III | IV | Razem | rz.-k. | gr.-k. | or.-k. | ew. | praw. | moj. |
| 1 | Brody p. | — | 32 | 25 | 35 | 29 | 121 | 82 | 35 | — | 1 | — | 3 |
| 2 | Buczacz p. | — | — | 27 | — | 30 | 57 | 40 | 9 | — | — | — | 8 |
| 3 | Czortków p. | — | 44 | 24 | 38 | 31 | 137 | 117 | 10 | — | — | — | 10 |
| 4 | Jarosław p. | — | 48 | 44 | 45 | 35 | 172 | 166 | 4 | — | — | — | 2 |
| 5 | Jaworów SS. Bazyl. rus. | — | 32 | 31 | 30 | 36 | 129 | — | 129 | — | — | — | — |
| 6 | Kołomyja rus. | 26 | 46 | 44 | 43 | 42 | 201 | 5 | 176 | — | — | — | 20 |
| 7 | Lwów A. Rychnowskiej p. | — | 57 | 40 | 38 | 26 | 161 | 145 | 6 | — | — | — | 10 |
| 8 | Lwów Z. Strzałkowskiej p | — | 41 | 44 | 41 | 45 | 171 | 160 | 5 | — | 2 | — | 4 |
| 9 | Łańcut SS. Boromeusz. p | — | 55 | 46 | 36 | 42 | 179 | 179 | — | — | — | — | — |
| 10 | Przemyśl PP. Benedykt p | — | 50 | 47 | 45 | 39 | 181 | 181 | — | — | — | — | — |
| 11 | Rzeszów p. | — | 41 | 43 | 45 | 44 | 173 | 169 | 4 | — | — | — | — |
| 12 | Sambor p. | — | 45 | 49 | 51 | 46 | 191 | 182 | 8 | — | - | — | 1 |
| 13 | Sokal p. | — | 55 | — | 65 | — | 120 | 89 | 31 | — | — | — | — |
| 14 | Stanisławów rus. | — | 52 | 54 | 43 | 51 | 200 | 3 | 186 | — | 5 | — | 6 |
| 15 | Stryj p | — | 51 | 55 | 39 | 51 | 196 | 161 | 33 | — | 2 | — | — |
| 16 | Tarnopol p | — | 50 | a b 102 | a b 99 | 52 | 303 | 178 | 34 | — | — | — | 91 |
| 17 | Drohobycz p. rozw. | — | 26 | 35 | 24 | — | 85 | 85 | — | — | — | — | — |
| 18 | Drohobycz rus. rozw. | — | 44 | 31 | 24 | — | 99 | 1 | 98 | — | — | — | — |
| 19 | Krosno p. rozw. | — | 50 | 48 | 49 | — | 147 | 141 | 4 | — | — | — | 2 |
| 20 | Sambor rus. rozw. | — | 31 | 30 | — | — | 61 | 1 | 59 | — | — | 1 | — |
| 21 | Stanisławów p. rozw. | — | 45 | 45 | - | - | 90 | 85 | — | 1 | — | — | 4 |
| 22 | Stryj rus. rozw. | — | 32 | — | — | — | 32 | — | 32 | — | — | — | — |
| 23 | Tarnobrzeg p. rozw. | — | 27 | 35 | 38 | — | 100 | 100 | — | — | — | — | — |
| 24 | Trembowla p. rozw. | — | 25 | — | 24 | — | 49 | 32 | 9 | - | — | — | 8 |
| | Razem | 26 | 979 | 899 | 852 | 599 | 3355 | 2302 | 872 | 1 | 10 | 1 | 169 |

## c) Frekwencja w prywatnych koedukacyjnych seminarjach 1922/23.

| L. p. | Seminarjum | KURS I | | II | | III | | IV | | Razem | | Obrządek (wyznanie) rz.-k. | | gr.-k. | | orm. | | ew. | | moj. | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | m | ż. | m | ż | m | ż | m | ż. | m. | ż. | m | ż. | m | ż | m | ż. | m | ż. | m | ż. |
| 1 | Złoczów polskie | 9 | 34 | 10 | 24 | — | — | — | — | 19 | 58 | 15 | 40 | 4 | 4 | — | — | - | — | — | 14 |
| | Razem | 9 | 34 | 10 | 24 | — | — | — | — | 19 | 58 | 15 | 40 | 4 | 4 | — | — | — | — | — | 14 |

77

## 18. Uczniowie i uczenice.

*a) Klasy przygotowawcze:*

Klasy przygotowawcze (wstępne) istnieją w Krośnie, Lwowie, Rudniku Rzeszowie, Sokalu, Stanisławowie i Tarnopolu (7), które w r. 1922/23 liczą 239 uczniów, przeciętnie po 34 w klasie.

W roku 1921/22 było w seminarjach O. S. L. 8 klas przygotowawczych 251 uczniów przeciętnie po 31 w klasie.

W roku 1920/21 było w seminarjach O. S. L. 9 klas przygotowawczych 227 uczniów przeciętnie po 25 w klasie.

Klasy przygotowawcze zwinięto w Czortkowie (1921/22) i Samborze (1922/23) z powodu braku dostatecznej liczby kandydatów.

Z seminarjów prywatnych żeńskich w O. S. L. tylko jedno seminarjum ruskie w Kołomyi ma klasę przygotowawczą, liczącą w roku 1922/23 26 uczenic.

*b) Młodzież wstępująca:*

a) do seminarjów naucz. państw.

Materjał uczniowski, zgłaszający się na kurs I seminarjów nauczycielskich, co do przygotowania umysłowego przedstawia się niejednolicie, a w każdym razie nie stoi na poziomie 7-klasowej szkoły powszechnej (3-klasowej wydziałowej). — Ilościowo w porównaniu z rokiem szkolnym 1921/22 niema zmian: (1060:1064).

Niejednolitość przygotowania umysłowego tłumaczy się tem, że młodzież ta pochodzi z różnych szkół, z różnych środowisk o różnej kulturze umysłowej i obyczajowej i że niema ścisłego określenia co do minimum przygotowania, jakie kandydat (ka) powinien posiadać, zgłaszając się do egzaminu wstępnego na kurs I.

Wśród kandydatek na kurs I najlepszego materjału dostarczają szkoły wydziałowe żeńskie 5- i 6-klasowe.

W seminarjach męskich wykazują kandydaci przeważnie 3 klasę wydziałową.

Najzdrowszy jednak i najlepszy pod względem moralnym i intelektualnym jest nabytek ze wsi — mimo, że poziom umysłowego przygotowania jest znacznie niższy.

Dla pewnego ujednostajnienia norm przyjmowania na kurs I i dla zapobieżenia przyjmowania kandydatów (tek), którzy nie nadają się do zawodu — wydało Kuratorjum O. S. L. okólnik z 30 czerwca 1922 l. 4368/I S. Dz. U Kuratorjum O. S. L. Nr. 10.

Wiek młodzieży wstępującej na kurs I seminarjów i do klasy przygotowawczej jest normalny przypada na ogół na latą 13—14. Tylko w Państwowych Kursach Nauczycielskich, przygotowujących do egzaminu dojrzałości gromadzi się młodzież starsza 17—26 lat.

Na 25 oddziałów (klas) kursu I państwowych seminarjów nauczycielskich w r. 1922/23 przypada 1060 młodzieży zapisanej, przeciętnie po 43 w klasie; liczba nieco wyższa niż normalna (40).

W 14 klasach męskich kursu I liczba uczniów wynosi 568, przeciętnie po 41 uczniów, zaś w 11 klasach żeńskich 492 uczenic — przeciętnie po 45 uczenic.

Najsłabszą frekwencję na kursie I w r. 1922/23 wykazują seminarja: w Czortkowie (27), Zaleszczykach (33) i w Brzeżanach (34).

W roku szk. 1921/22 było klas I również 25, które liczyły 1064 młodzieży; 13 oddziałów męskich 493 uczniów i 12 oddziałów żeńskich 571 uczenic.

W roku 1920/21 = 25 kl. (13 m. + 12 ż.) — 395 m. + 583 ż. = 978
„ 1919/20 = 19 kl. (11 m. + 8 ż.) — 322 m. + 407 ż. = 729

b) do seminarjów prywatnych:

Seminarja prywatne mają w r. 1922/23 23 klas żeńskich kursu I, 1 klasę koed. (Złoczów) i 1 kurs pierwszy męski (Przemyśl) i liczą razem 1069 młodzieży, przeciętnie po 43 w klasie.

Wszystkich oddziałów kursu I seminarjów nauczycielskich pryw. i państw. jest w roku 1922/23 — 50, które liczą 2129 młodzieży, przeciętnie po 43 w klasie.

Z tego 9 klas (18%) jest ruskich (8 ż. i 1 m.), liczących 367 młodzieży.

c) na Państwowe Kursy Nauczycielskie:

Państwowe Kursy Nauczycielskie dwuletnie (Lwów) mają na I kursie (odpowiada III kursowi seminarjum) 11 uczniów i 21 uczenic = razem 33.

d) Ogólna liczba młodzieży w seminarjach państw.

Ogólna ilość uczniów we wszystkich seminarjach państw. O. S. L. z początkiem roku szk. 1922/23 wynosiła 1697 + 261 = 1958 t. j. 45·4% zaś uczenic 1974 + 379 = 2353 t. j. 54·6%. Razem 4311 młodzieży, wobec 3616 w roku 1921/22. Przyrost wskutek otwarcia seminarjów w Kołomyi i Stanisławowie.

W roku 1920/21 było uczniów 1378 uczenic 1477 = 2855
„ 1919/20 „ „ 1132 „ 1121 = 2253

Według wyznania było w roku 1922/23:

| | rz. kat. | gr. kat. | orm. | ew. | praw. | moj. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| uczniów | 1477 | 438 | 1 | 4 | 5 | 33 |
| uczenic | 1742 | 550 | — | 5 | — | 56 |
| | 3219 (74·7%) | 988 (22·4%) | 1 | 9 | 5 | 89 (2%) |

Razem 4311.

Najniższą frekwencję wykazuje seminarjum męskie w Czortkowie (114), najwyższą seminarjum żeńskie (główny zakład) we Lwowie (393) i seminarjum ruskie (koed.) Lwów (421).

e) Ilość klas w seminarjach w roku 1922/23.

| | | |
|---|---|---|
| W 9 państw. sem. męs. w roku 1922/23 | = 7 kl. przyg. | + 43 kl. sem. |
| „ 8 „ „ żeńsk. „ 1922/23 | — | 46 „ „ |
| „ 3 „ t. j. 2 koed. i w P. K. N. | — | 15 „ „ |
| Razem w 20 zakł. nauczycielskich | 7 kl. przyg. | + 104 kl. sem. |

Razem 111.

do tego należy doliczyć jeden kurs Froebla (Przemyśl) i 2 kl. sem. ochroniarskiego (Lwów). Razem 114.

f) Liczba młodzieży w poszczególnych klasach państwowych seminarjów.

Z początkiem roku szkolnego 1922/23 w państw. sem. O. S. L. było:

| | uczniów | 1921/22 | uczenic | 1921/22 |
|---|---|---|---|---|
| w klasie przygot. | 239 | (251) | — | — |
| na kursie I | 568 | (493) | 492 | (571) |
| „ „ II | 468 | (354) | 742 | (542) |
| „ „ III | 380 | (296) | 624 | (452) |
| „ „ IV | 276 | (254) | 447 | (346) |
| Razem | 1931 | (1648) | 2305 | (1911) |

g) Na Państwowych Kursach Nauczycielskich było:

| | uczniów | 1921/22 | uczenic | 1921/22 |
|---|---|---|---|---|
| na kursie I | 11 | (13) | 21 | (18) |
| „ „ II | 16 | (15) | 27 | (11) |
| Razem | 27 | (28) | 48 | (29) |

h) Liczba młodzieży w poszczególnych klasach w prywatnych seminarjach:

| | uczniów | uczenic | (w roku 1921/22) |
|---|---|---|---|
| w klasie przygotowawczej | — | 26 | (45) |
| na kursie I* | 56 | 1013 | (1027) |
| „ „ II** | 10 | 923 | (898) |
| „ „ III | — | 852 | (700) |
| „ „ IV | — | 599 | (583) |
| Razem | 66 | 3413 | (3253) |

Ogółem 3479 młodzieży wobec 3253 w roku szkolnym 1921/22, 2359 w roku 1920/21, 2114 w roku 1919/20.

Według wyznania (obrządku) było w roku 1922/23:

| | rz. kat. | gr. kat. | orm. | ew. | praw. | moj. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| uczniów | 57 | 9 | — | — | — | — |
| uczenic | 2342 | 876 | 1 | 10 | 1 | 183 |
| | 2399 (68·95%) | 885 (25·44%) | 1 | 10 | 1 | 183 (5·22%) |

Razem 3479.

## 19. Zestawienie ogólne:

Stan liczebny młodzieży we wszystkich seminarjach państwowych i prywatnych na terenie Kuratorjum O. S. L. przedstawia się następująco:

| | 1922/23 | 1921/22 | 1920/21 | 1919/20 |
|---|---|---|---|---|
| W sem. państw. | 4311 | 3616 | 2855 | 2253 |
| „ pryw. | 3479 | 3253 | 2559 | 2114 |
| Razem | 7790 | 6869 | 5414 | 4367 |

| | 1922/23 | 1921/22 | 1920/21 | 1919/20 |
|---|---|---|---|---|
| Uczniowie | 2024 26% | 1724 25% | 1458 26% | 1132 26% |
| Uczenice | 5766 74% | 5145 75% | 3956 74% | 3235 74% |

### Oddziały równorzędne.

Uwaga: Najwięcej klas równorzędnych posiada państwowe seminarjum żeńskie we Lwowie i w Przemyślu.

Niemal każdy zakład, szczególnie żeński — objawia dążności do tworzenia oddziałów równorzędnych — najłatwiejszy to sposób rozwiązania kwestji nadmiernych zgłoszeń. Dla seminarjów jako szkół zawodowych i wychowawczych, takie rozwiązanie sprawy nie jest odpowiednie. Pomijając brak pomieszczenia, brak sił nauczycielskich, wysoce niezdrowe warunki higjeniczne, utrudnienie aprowizacji itd. wzgląd na rezultaty nauki w tak przeładowanych zakładach jest jedynie miarodajnym i przemawia za pewnem powstrzymaniem tych dążności. W tym też duchu Kuratorjum O. S. L. wydało zarządzenia okólnikiem z 30 czerwca 1922 l. 4368/I S. Dz. U. Nr. 10

(C. d. n.)

* Uczniów w pryw. sem. w Przemyślu i Złoczowie.
** „ „ „ w Złoczowie.

NAKŁADEM KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO.
Z drukarni Zakładu Narodowego im. Ossolińskich pod zarządem A. Wierzbickiego.